

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΙΔΡΥΤΗΣ & ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ : ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, Γ. ΦΤΕΡΗΣ,
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΚΔΟΣΗ ΑΘΗΝΑΪΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ Χ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ ΣΙΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3

ΧΡΟΝΙΑ ΙΗ' (ΕΞΑΜΗΝΟ Α')

ΑΡΙΘ. 720 (ΦΥΛ. 4)

Σάββατο, 23 Γενάρη 1921

ΒΓΗΚΕ ΣΕ ΤΟΜΟ

ἀπὸ 300 περίπου μεγάλες διαστηλές σελίδες,
καὶ με ἐξώφυλλο χρωματιστὸ

Ο ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗΣ

τὸ ἀριστοῦργημα τοῦ ΜΙΧ. ΘΕΡΒΑΝΤΕΣ μεταφρασμένος ἀπὸ
τὸ Ἰσπανικὸ πρωτότυπο ἀπὸ τὸν κ.

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟ

καὶ πωλεῖται 10 δραχμές.

*****

ἌΛΛΑ ΒΙΒΛΙΑ ΝΕΩΤΑΤΑ :

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ : «**Ο ΛΥΤΡΩΜΟΣ**» δραματικὸς ἐπι-
λογὸς σὲ τρία μέρη..... Δρ. 3.—

ΡΗΓΑ ΓΚΟΛΦΗ : «**Ο ΓΗΤΑΥΡΟΣ**» δράμα..... » 2.—

*****

ΤΟ ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

τυπώνει τώρα τὸ ἀριστοῦργημα τῆς ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΣ ΟΝΤΟΥ :

ΤΟ ΜΟΔΙΣΤΡΑΔΙΚΟ ΤΗΣ ΜΑΡΗ ΚΛΑΙΡ

(L'atelier de Marie Claire)

ποὺ τὸ μεταφράζει ἡ δ. ΒΙΒΗ ΣΚΟΥΡΑ, ἡ GRAZIELLA τοῦ «**Νουμά**»,

τὴς **ΕΡΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ**

ΜΙΑΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΔΑΣ ΜΟΝΑΧΗΣ

(Μετάφρ. ΚΩΣΤΑ ΟΥΡΑΝΗ)

τὰ **ἌΠΛΑ ἈΘΓΙΑ** τοῦ **ΛΑΥΡΑ** (Ν. Πετιμεζά)

τοῦς **ΥΜΝΟΥΣ** τοῦ **ΡΗΓΑ ΓΚΟΛΦΗ**

καὶ τὰ **ΛΥΡΙΚΑ** τοῦ **ΠΑΝΟΥ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ**

“Οἱ” αὐτὰ εἶναι ἔτοιμα ὅσπερ ἀπὸ

δέκα—δεκαπέντε μέρη τὸ λιγότερο.

ΟΛΟΤΑΧΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΑ

ΤΟ ΑΘΑΝΑΤΟ ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ

**ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΓΕΜΑΔΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ: Σ. Σκελ-
λαρόπουλος, Γεν. Γραμ. Ύπουργείου Παιδείας, Α. Σκιᾶς (ὄναρ ἄνθρωπος) καὶ
Ν. Ἐξαρχόπουλος (Ξιφίρ μπαλέρ) Καθηγ. Πανεπιστημίου, Ι. Μεγσρέως, Τμη-
ματάρχης Ύπουργ. Παιδείας, Θ. Μεγαλόπουλος καὶ Χρ. Οἰκονόμου, παιδαγω-
γοὶ (κι ἀμὰν ἀμὰν) καὶ πίσω ἀπ' ὅλους αὐτοῦ; Σκιᾶς .... τοῦ Χατζηδάκη.**

«Ἡ Ἐπιτροπεία, κληθεῖσα νὰ ἐκφράσῃ γνώμης ἐ-
πι ζητήματος οὕτω σπουδαίου καὶ οὕτω σφοδρῶς συν-
ταράσσοντος τὴν κοινὴν γνώμην, ὅσον τὸ τῆς ἐθνικῆς
γλώσσης, ἣν πρέπει νὰ ἐκμανθάνωσιν οἱ Ἑλληνόπαι-
δες ἐν τοῖς σχολείοις ἡμῶν, ἐνόμισεν ὅτι ἐπεβάλλετο
εἰς αὐτὴν νὰ μὴ περιορισθῇ εἰς ἀπλὴν ὑποβολὴν προ-
τάσεων περὶ τοῦ πρακτέου, ἀλλὰ νὰ προβῇ εἰς ἐπιστη-
μονικὴν ἀνάλυσιν τῶν συναφῶν ζητημάτων».

Πρὸς τοῦτο κατήρτισεν ἑκθεσίαν μακράν, ἐν ταύτῃ
δ' ἐξετάζει κατὰ πρῶτον, ποία ἡ γλῶσσα, ἣν πρέπει
νὰ διδάσκωνται οἱ παῖδες ἐν τῷ σχολείῳ. Ἀποδεικνύ-
ει δὲ:

α') «Ὅτι διγλωσσία δὲν ὑπάρχει μόνον παρ' ἡμῖν,
ἀλλὰ παρὰ πᾶσι τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς. Παντα-
χοῦ συνυπάρχουσιν δύο σπουδαίως διαφέρουσαι γλωσ-
σικαὶ παραλλαγαί· ἢ μὲν συνήθως ὁμιλουμένη, ἢ χρη-
σιμεύουσα εἰς πρόχειρον συνεννόησιν περὶ κοινῶν ὑ-
ποθέσεων, ἢ δὲ διερχομένη τὰ σπουδαιότερα δια-
νοήματα καὶ τεχνικῶς διαμεροφωμένη, ἥτις καὶ γρά-
φεται».

β') Πανταχοῦ θεωρεῖται ὡς ἡ κυρίως «καὶ κατ' ἐ-
ξοχὴν γλῶσσα τοῦ ἔθνους οὐχὶ ἡ γλῶσσα τῶν ἀπαι-
δεύτων, ἀλλ' ἡ τῶν πεπαιδευμένων τάξεων». Παντα-
χοῦ θεωρεῖται αὕτη φιλοτιμότητα. «Αὕτη δὲ εἶναι
καὶ ἡ ἐν τοῖς σχολείοις συστηματικῶς διδασκόμενη».

Ἐξετάζονται εἰτα οἱ λόγοι, δι' οὓς παρ' ἡμῖν ἡ κα-
θαρεύουσα γλῶσσα πρέπει νὰ διδάσκηται ἐν τοῖς σχο-
λείοις. Καὶ ὑποδεικνύονται οἱ τρόποι, καθ' οὓς πρέ-
πει νὰ προάγηται ὁ μαθητῆς «βαθμιαίως, ἄνευ ἀλλά-
των, ἀπὸ τῆς διαλεκτικῆς μητρικῆς γλώσσης εἰς τὴν
γλῶσσαν τῶν πεπαιδευμένων». Οὕτω διαγράφονται
καὶ οἱ ἀρχαί, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων πρέπει νὰ ρυθ-
μίζηται ἡ γλῶσσα τῶν ἀναγνωστικῶν βιβλίων ἐκάστου
σχολικοῦ ἔτους.

Μετὰ τοῦτο ἐξετάζει ἡ Ἐπιτροπεία τὰ σήμερον ἰ-
σχύοντα ἐν τοῖς σχολείοις. Ἀποδεικνύει δὲ, ὅτι οἱ νο-
μοθεταί τῆς σημερινῆς σχολικῆς γλώσσης, οὐδὲν ἐκ
τῶν πορισμάτων τῆς ἐπιστήμης, οὔτε τῶν διδαγμά-
των τῆς πείρας τῶν ἄλλων κρατῶν ἔλαβον ὑπ' ὄψιν.
Ἄλλ' ἡ ὅλη αὐτῶν προσπάθεια ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ ἐ-
πιβάλλωσιν εἰς τὸ σχολεῖον καὶ δι' αὐτοῦ εἰς τὸ ἔθνος
γλῶσσαν, ἣν αὐτοὶ ὡς δημοτικὴν καὶ ζωντανὴν χαρα-
κτηρίζουσιν, ἀλλ' ἥτις πράγματι εἶναι τραγελαφικὸν
καὶ ἀνίπαρκτον γλωσσικὸν κατασκευάσμα, ὑπ' οὐδε-
νὸς ὁμιλούμενον καὶ εἰς οὐδεμίαν ἐπαφὴν πρὸς τὸν
βίον τοῦ ἔθνους εὐρισκόμενον. Μὲ ἄλλας λέξεις ἐ-
πεξηγήσαν οὗτοι νὰ ἐπιβάλλωσιν τὴν ἀπαισίαν «καλλι-
στῆς γλώσσης».

Πρὸς ἀπὸδειξιν δὲ τούτου ἐξετάζει ἡ Ἐπιτροπεία

διεξοδικῶς τὴν νεότευκτον καὶ παράδοξον σχολικὴν
γλῶσσαν. Ἀναλύει τὴν ἐκδοθεῖσαν γραμματικὴν αὐ-
τῆς καὶ τὴν γλῶσσαν τῶν ἐγκεκριμένων ἀναγνωστι-
κῶν βιβλίων. Προσδέτει προσέτι παρατηρήσεις μα-
κρὰς περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐν τῷ παρελθόντι
προσπαροκεύεσαν οἱ μαλλιαροὶ τὸ ἔδαφος πρὸς ἄλλα-
γὴν τῆς σχολικῆς γλώσσης καὶ περὶ τῶν μέσων, ὅτινα
πρὸς τοῦτο μετέβησαν, ὅταν κατάρθωσαν νὰ εἰσπηδή-
σωσιν εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐπὶ τοῦ κα-
ταλυθέντος καθεστώτος».

Ἐν τέλει ἡ Ἐπιτροπὴ διατυπῶν τὰς γνώμης τῆς πε-
ρὶ τοῦ πρακτέου. Μεταξὺ δὲ τῶν προτάσεων αὐτῆς,
προέχει αὕτη:

«Νὰ κηρυχθῶσιν ἄκυροι, ὡς ἀντισυνταγματικοί, οἱ
νόμοι, καθ' οὓς ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ τῆς γλώσσης τῶν
ἀναγνωστικῶν βιβλίων τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως,
μετὰ πάντων τῶν εἰς ἐκτέλεσιν αὐτῶν ἀφορῶντων Β.
Διαταγμάτων, Ἐγκυκλίων καὶ Ὁδηγιῶν. «Καὶ νὰ ἐκ-
βληθῶσιν πάραυτα ἐκ τῶν σχολείων καὶ καθῶσι τὰ συμ-
φώνως πρὸς τοὺς νόμους ἐκείνους συνταχθέντα καὶ
σήμερον ἐν χρήσει ὑπάρχοντα ἀναγνωστικὰ βιβλία,
ὡς ἔργα ψεύδους καὶ κακοβούλου προθέσεως».

Ἴνα δὲ μὴ νομισθῇ, ὅτι ἡ Ἐπιτροπεία προβαίνει
αὐθαίρετως εἰς τὰ πορίσματα τῆς, ἐκφράζει αὕτη τὴν
εὐχὴν νὰ δημοσιευθῇ ἡ ἑκθεσίς τῆς καὶ λάβῃ γνώ-
σιν πᾶς ὁ βουλλόμενος τῶν ἐπιχειρημάτων, ἐφ' ὧν στη-
ρίζει τὰς προτάσεις τῆς.

Πρέπει νὰ διαβάσῃτε ὅλοι τὸ ἄρθρον «**Η ΟΙΚΟΓΕ-
ΝΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ**»,
γραμμένο ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρα Κολλοντάϊ, Ἐπιτροπο
τοῦ Λαοῦ στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία. Τὸ ἄρθρον αὐτό,
βγαλμένο σὲ βιβλιαράκι, ἀπὸ τὸ σοσιαλιστικὸ μορφω-
τικὸ περιοδικὸν «Κομμουνισμός», πωλεῖται 30 λ. στὰ
Γραφεῖα τοῦ «Κομμουνισμοῦ» (Μητροπόλεως 8), στὰ
διθλοπωλεῖα Χ. Γανιάρη, Ζηριᾶκη καὶ Βασιλείου κα-
θὼς καὶ στὰ κίβωτα.

ΝΕΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΓΚΕΛΑ (Ἐκδοσις «Τύπου» 1919 Δρ. 8—

ΔΡΑΜΑΤΑ ΤΟΜΟΣ Α' (Ζωντανοὶ καὶ πεθαμένοι

—Οἱ Ἀλυσίδες—Στὴν δέσπορτα). Ἐκδο-

σις Ἐταιρίας «Τύπος» 1920. . . . . » 6—

ΠΑΛΙ ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ (Ρομάντζο) 1920 . . . . . » 3—

Ο ΑΥΤΡΩΜΟΣ (δράμα) . . . . . » 3—

Πωλεῖται στὰ «**ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ**

—Ὁδὸς Σααρδέλλου 7—

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΗ' (ΕΣΑΜΗΝΟ Α')

Σάββατο 'Αθήνα, 23 Γεννάριου 1921

ΑΡΙΘ. 720 (ΦΥΛ. 4)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΟΛΟΤΑΧΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΑ: (Τὸ ἀθάνατο
μανηφόστο γιὰ τὴ γλώσσα.
ΚΛΗΧ. ΣΤΗΝΙΜΕΤΖ: Ἀπὸ τὸ μυθιστόρημα τοῦ
L. Frank «Ὁ ἄνθρωπος εἶναι καλός».
ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ: Εἰς τὴν πυρᾶν.
ΠΙΚΡΗΓΚΡΟΜΙΣ: Στὸ φλογερὸ καμίνι.
ΚΥΡΤΙΣΤΙΣΣΑ: Στὸ σκοτάδι.
ΜΙΧ. ΘΕΡΒΗΡΗΤΗΣ — Κ. ΚΗΡΘΕΙΟΣ: Δὸν Κιχώτης
(συνέχεια).

Ο ΝΟΥΜΑΣ: Φαινόμενα καὶ πράγματα.
Ν. ΛΟΪΧΟΣ: Δυὸ ματάκια.
Ο ΝΟΥΜΑΣ: Ν. Πολίτης.
Ο ΠΗΣΤΡΑΓΜΑΙΗΣ: Νησιώτικα γράμματα: Οἱ
Φράτσοι καὶ οἱ δικοὶ μας.
ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ: Νεοελληνικὴ φι-
λολογία.—Ἑνὴν φιλολογία.—Φοιτ. Συντροφιά.
—Βαρβαροτάζαρο.—Ἑνὴν περιοδικά.—Μου-
σική.—Χωρὶς γραμματόσημο.

L. FRANK

“Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΟΣ,”

Σ' ἓνα ἀπὸ τὰ περὶ φημι «ΓΡΑΜΜΑΤΑ Α-
ΠΟ ΤΟ ΜΟΝΑΧΟ» (κοίταξ. Νοεμβ. σελ. 31),
ὁ ταχτικὸς συνεργάτης μας κ. Ἀλέξ. Σταίνμετζ
ἀναλίσκει τὸ κεινόνιο μυθιστόρημα τοῦ Γερμα-
νοῦ ποιητῆ Λεονάρδου Φράνκ: «Ὁ ἄνθρωπος
εἶναι καλός» (Der Mensch is gut). Ἀπὸ
τὸ βιβλίον αὐτό, ποὺ χάλασε κόσμο στὴ Γερμα-
νία, ὁ κ. Σταίνμετζ μᾶς ἔστειλε, μεταφρασμένο,
ἓνα σημαντικό κομμάτι. Εἶναι ὁ λόγος ποὺ βγά-
ζει ὁ Robert, ποῦναι γκαρσόνι ξενοδοχείου
κ' ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτα πρόσωπα τοῦ ἔργου. Ὁ
λόγος τοῦ Robert εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ ὁμορφα
μέρη τοῦ βιβλίου, καὶ δίνει μιὰ γενικὴ ἰδέα γιὰ
ὀλάκερο τὸ ἔργο. Τονὲ χωρίσαμε σὲ δυὸ μέρη,
γιὰ νὰ δημοσιευτεῖ σὲ δυὸ φύλλα.

Α'

Θέλουμε νὰ κάνουμε εἰρήνη!...

Μὰ μόνο τότε μποροῦμε νὰ κάνουμε σωστὴ εἰρήνη,
ἂν ξαίρουμε καὶ παραδεχόμεστε πῶς καὶ μεῖς φταί-
με γιὰ τὸν πόλεμο...

Μόνο ὅποιος σκέπτεται κὶ ἀγαπᾷ τοὺς ἀνθρώπους,
μπορεῖ νὰ τοὺς φέρει τὴν εἰρήνη... Ἐμεῖς δὲ σκε-
πτόμαστε, κὶ ἀγαπᾷμε μονάχα τὸν ἑαυτὸ μας...

Καθ' ἄνωγαν ἀπὸ τὸν πόλεμο, ἡ ἀγάπη εἶχε πεθάνει
στὶς καρδιές μας. Εἴμαστε μηχανῆς χωρὶς σκέψη χω-
ριστικὴ μας γνώμη. Γι' αὐτὸ ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς φταί-
ει γιὰ τὸν πόλεμο....

Μπορεῖ νὰ μὴ σᾶς ἀρέσουν αὐτὰ ποὺ σᾶς λέω. Μὰ
πρέπει νὰ τὰκούσετε. Πρῶτα πρέπει νὰ γυρίσουμε πῶ-
σω στὴν ἀλήθεια: εἴχαμε ξεχάσει τὸ καλὸ, τὴν ἀγάπη
οὔτε εἴχαμε ποτὲ συλλογιστεῖ τί εἶναι καλὸ τίποτα
δὲν εἴχαμε συλλογιστεῖ, τίποτα δὲν εἴχαμε σκεφτεῖ. Ἡ
κακία στὶς καρδιές μας γινότανε ὄλο μεγαλύτερη, ὡς
ποὺ μᾶς ἔγινε συνήθεια, καὶ στὸ τέλος πιστέψαμε πῶς
τὸ καλὸ — ὁ ἐγωισμὸς, ἡ βία, ἡ δύναμη, ἡ ἐπιτυχία,
ὁ παρὰ καὶ ἡ ἐξουσία — εἶναι ἐκεῖνο ποὺ γιὰ χάρι
του πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ ζεῖ. Καθ' ἐκεῖνο τὸ κρῖν, δο-
λοφονικὰ ἀξίωμα κάθε Ἑβραίου, νὰ θέλουμε νὰ
στυγνάζουμε ἀπὸ πάνου ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ποὺ μᾶς ἔ-
γινε πᾶρ συνήθεια καὶ δεύτερη φύση ἔπρεπε, φυσί-

κά, νὰ ἔχει γιὰ ἀποτέλεσμα τὸ μεγάλο μακελειό...
Καὶ ἔπειτα μιλάνε γιὰ τιμὴ, ἥρωισμό, ἥρωικὸ θάνα-
το, γιὰ τὸ πεδίο τῆς τιμῆς!...

“Ὅλοι μας ἓναν πόθο εἴχαμε μονάχα, τὸν πόθο τῆς
δοσο τὸ δυνατό πιὸ μεγάλης ὀλικῆς ἐπιτυχίας. Τί μᾶς
ἔμελε, ἂν ἔτσι χαλάσαμε τὴν εἰκόνα τῆς ψυχῆς μας,
ἂν ἔτσι βουτήξαμε τὸ γείτονά μας σὲ δυστυχία καὶ ἀ-
θλιότητα; “Ὅλοι μας ἀναγνωρίζαμε καὶ θαυμάζαμε
γιὰ ἀφέντες ἐκείνους ποὺ μὲ τὴ βοήθεια: τῆς βίας
καὶ τῆς ὀλικῆς ἐπιτυχίας ἀρπάξανε στὰ χέρια τους τὴ
μεγαλύτερη δύναμη, περιουσία καὶ ἐξουσία, χωρὶς νὰ
δώσουμε λογαριασμὸ στὸν ἑαυτὸ μας... Εἴμαστε πε-
ρηφανοὶ ὅταν τὰ παιδιά μας, ποὺ μόνο κακὲς συμβου-
λὲς ἀκοῦνε ἀπὸ μᾶς, τραγουδοῦσανε τραγούδια τοῦ
πολέμου καὶ τοῦ σκοτωμοῦ. Κὶ ὅταν οἱ ἰσχυροὶ ἀφέν-
τες διατάξανε τὰ στρατεύματα νὰ ξεκινήσουν, χαρή-
καμε κ' ἐνθουσιαστήκαμε. Χαρήκαμε, ὅταν μᾶς ἤρ-
θανε οἱ πρῶτες εἰδήσεις τῆς νίκης. Ἐνθουσιαστήκα-
με. Τί μᾶς ἔνοιαζε, ἂν μὲ τὴν κατάληψη ἐνὸς φρου-
ρίου σκιστήκανε σὲ κομμάτια τὰ κορμιά πενήντα χι-
λιάδων ἀνθρώπων; Πενήντα χιλιάδες ἀνθρώποι ποὺ
ἔπρεπε νὰ σκιστοῦνε σὲ κομμάτια γιὰ νὰ πάρουν, μὲ
τὴ διαβολικὴ αὐτὴ πράξη, οἱ ὀπαδοὶ τῆς ὀλικῆς ἐπι-
τυχίας, περισσότερη δύναμη, καὶ οἱ πλούσιοι περισ-
σότερη περιουσία! Γιὰ ὄλα αὐτὰ δὲν ἴδωσαν τὸ ἀ-
φτί μας, γιὰτὶ οἱ ἴδιοι δὲν εἴχαμε κανένα ἄλλον πόθο
παρὰ τὸν πόθο τῆς ὀλικῆς ἐπιτυχίας, τῆς περιουσίας,
τῆς δύναμης. Καθ' τὸν πόθο αὐτὸν τονὲ λέγαμε, ψευ-
τικά, πατριωτισμὸ. Πρέπει νὰ φέρουμε τὴν εἰρήνη.
Καὶ μεῖς φταίμε γιὰ τὸν πόλεμο. Εἴμαστε φονιάδες.

Μὰ μόνο τότε ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ φωνάζουμε
γιὰ τὴν εἰρήνη, ἂν πάψουμε νὰ ἐκπληρώνουμε, χω-
ρὶς δική μας σκέψη καὶ χωρὶς δική μας γνώμη, ψευ-
τικά καθήκοντα. Μόνο τότε θὰ μπορέσουμε νὰ πραγ-
ματοποιήσουμε τὴν εἰρήνην ἀπάνου στὴ γῆ, ἂν πάψου-
με νὰ βάζουμε κέντρο τῆς ζωῆς μας τὴς μηδαμνότη-
τες, ἂν δὲν εἴμαστε πᾶρ μηχανῆς χωρὶς ψυχὴ, ποὺ
παράγουν μονάχα παράδες καὶ ἐξουσίες, μὰ ἂν γινώ-
μαστε πλάσματα μὲ τὴ θεία γνώση, πῶς κάθε ἀνθρώ-
πος εἶναι ἀδερφός μας, πῶς ὄλο οἱ ἀνθρώποι τοῦτοις

της γῆς ἔχουνε μέσα τους τὴν αἰώνια ψυχή. «Τὴ στιγμή πού ἀποφάσισες νὰ θλάψεις ἕναν ἄνθρωπο, ἔδλαψες τὸν ἑαυτὸ σου» — ἡ μεγάλη αὐτὴ ἀλήθεια πρέπει πρῶτα νὰ γίνεαι αἰώνιος θεῖος νόμος.

Μόνο ἔκείνος ὁ ἄνθρωπος πού ἀκολουθεῖ τὴν ψυχή του, πού τοῦ ἀπαγορεύει νὰ θλάψει τὸν ἀσερφό του, εἶναι πλούσιος, θρίσκειται παντοτεινὰ μέσα στο φλογερὸ ποταμὸ τῶν αἰσθημάτων. Ἐμεῖς φτωχύνουμε... Ἡ συνηθισμένη ὑστεροβουλία ἐναντίο στο γείτονα, ὁ πόθος γιὰ παραδες καὶ τὸ συνηθισμένο μᾶζεμα περιουσιῶν, ἔκαναν τοὺς Ἑυρωπαϊοὺς νὰ σκοτῶνουνται σήμερα ἀναμεταξύ τους, καὶ μᾶς κάνανε πρόστυχους καὶ φτωχοὺς... Ἡ ἐκκλήσιὰ τῆς ψυχῆς γκρεμίστηκε στὸν Ἑυρωπαϊὸ, πού γίνηκε γι' αὐτὸ ἀξιωματικός, δημόσιος ὑπάλληλος, χρηματιστής. Γι' αὐτὸ ὁ Ἑυρωπαϊὸς εἶναι ταγκούνης, βάρβαρος, πολιτισμένος, παλιάνθρωπος μορφωμένος, γι' αὐτὸ κλέβει, ἀρπάζει καὶ τοκίζει, γίνεται πλούσιος, μένει φτωχός, σκοτώνει, μονομαχεῖ, κάνει πολέμους κ' ἐμπορικές ἐπιχειρήσεις, κάνει ἄλλους, πιά λίγο ἔξυπνους, νὰ δουλεύουν γι' αὐτόν, τόσο βαρεῖα νὰ δουλεύουν, ὥστε τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ λαοῦ οὔτε ἕνα λεπτὸ νὰ μὴν ἔχει καιρὸ νὰ συνέρθει στὸν ἑαυτὸ του, κ' ἔτσι οἱ ἀπατημένοι τοῦτοι φτωχοὶ δὲν μποροῦνε πιά νὰ πιστέφουν στὴν ἀνθρώπινη ἀγάπη, καὶ, μὲ τὸν καιρὸ, κι αὐτοὶ πιάνουνται ἀπὸ τὸν ἄθεο πόθο νὰ μποῦνε στὴν τάξη τῶν πλουσιῶν.

“Ολοὶ εἶμαστε, — φτωχοὶ καὶ πλούσιοι, — βάρβαροι σὰ φονιάδες, ξετσιπωτοὶ κι ἀρπαχτικοὶ σὰ σκληρόκαρδοὶ τοκογλύφοι, εἶμαστε ὅλοιο ἀξιωματικοὶ καὶ χρηματιστές, κι ἄς μείναμε δούλιοι πού δὲν πετιχάζουν σὲ τίποτα... Ἐμεῖς θὰ μποροῦσαμε νὰ εἶμαστε εὐτυχισμένοι, πλούσιοι παιδιὰ ἀπάνο στὴν πλούσιὰ μας γῆ, καὶ καταντήσαμε ἀρπαχτικοὶ ἄνθρωποι τοῦ παρᾶ, ἀξιολύπητοι παλιάνθρωποι, χωρὶς ἀληθινὴ ζωὴ, πού καταντήσαμε ἐπίσημοι φονιάδες. Ὁ Ἑυρωπαϊκὸς πόλεμος ἕνα ἔκανε : φανέρωσε πιά τὸν παντοτεινὸ μας πόλεμο ἀναμεταξύ μας. ....

Ἐλάκερος ὁ λαὸς ῥήχτηκε στὴ δυστυχία ! Ἐκατομμύρια νεκρῶν ! Πείνα ! Πολεμικὰ κέδρη ! Παλιάνθρωποι. ....

Γιατὶ οἱ ἀφέντες μας μποροῦσαν νὰ μᾶς διατάξουν νὰ ξεκινήσουμε γιὰ τὸ μέτωπο; Γιατὶ μποροῦσαν τὸν καθένα ἀπὸ μᾶς νὰ τὸν διορίσουνε χασάπη, καὶ νὰ μεταβάλουν ὅλη τὴν Ἑυρώπη σὲ σφαγεῖο ἀνθρώπων; Γιατὶ ἡ δικὴ μας ἀντίληψη γιὰ τὴ ζωὴ μοιάζει τέλεια μὲ τὴ δικὴ τους ἀντίληψη. Γιατὶ ἔμεῖς οἱ ἴδιοι, χωρὶς καμιά σκέψη δικὴ μας, χωρὶς καμιά γνώμη δικὴ μας, ζούσαμε μονάχα μὲ τὸν πόθο γιὰ ἐχτίμηση, γιὰ λεφτὰ, γιὰ καμιά θέση καὶ γιὰ τὴ δύναμη. Ὅ,τι μᾶς προσφέρανε οἱ ἀφέντες μας, λόγια, σκέψεις, αἰσθήματα, ὅλα τὰ χάφταμε μὲ τὸ μεγαλύτερο ἐνθουσιασμό... Τὰ δεχτήκαμε ὅλα πρῶτομα ἀπὸ τοὺς ἀφέντες, πού μὲ τὸ ἴδιο στόμα, μὲ τὸ ὅποιο δίνανε τὴς διαταγὲς νὰ σκοτωνόμαστε ἀναμεταξύ μας, μᾶς μιλοῦσανε γιὰ πολιτισμὸ. Μά, τί θάλασσα ψευτιάς, νὰ μιλάει κανεὶς γιὰ πολιτισμὸ, ἐφόσο γυρίζουν ἀκόμα σὲ κάθε δρόμο τῆς Ἑυρώπης ἀνθρώποι, πού φοροῦν στὴ μέση τους μαχαίρια, προετοιμασμένα νὰ ξεσκίσουν ἀνθρώπινα κορμιά ! Πολιτισμὸς !

Ἄνεκα ἑκατομμύρια ἄνθρωποι χαθήκαμε. Γιατὶ; Για

ποῖον πέθαναν αὐτὰ τὰ δέκα ἑκατομμύρια; Μονάχα ἕνας ἀπὸ σὰς συλλογίστηκε ποτὲ γιατί οἱ Ἑυρωπαϊοὶ σφάζουν τὴ νεολαία τους, τὰ παλληκάρια τους; Γιατὶ ἔγινε ὁ πόλεμος αὐτός; Γιατὶ ἔπρεπε νὰ γίνεαι; Ποιὰ εἶναι ἡ ἀλήθεια;

Νά, ποιὰ εἶναι : Ἀπατήσανε τὸ δυστυχισμένο μας λαό. Τοῦ εἶπανε πὼς ὁ ἔχτρος τὸν ἐπρόσβαλε, καὶ ὁ λαὸς μας τὸ πίστεψε. Μά ἡ πιὸ φοβερὴ ἀλήθεια εἶναι πὼς τὰ πιὸ ψεύτικα ἰδανικὰ — ἡ δύναμη, ἡ βία, ἡ ἐπιτυχία, ἡ πίστη στὴν ἔξουσία, ὁ ἥρωισμός, ἡ ὑπερήσπιση τῆς πατρίδας, — φυτρώσανε πιά στέρεα στο μυαλὸ καὶ στὴν καρδιά κάθε Ἑυρωπαϊοῦ, ὥστε ὁ καθένας εἶτανε πρόθυμος γιὰ τὸ μκελεῖο. Ἡ τέλεια νίκη τῶν ψεύτικων τούτων ἰδανικῶν, θὰ σημάει τὸ θάνατο τῶν ἀληθινῶν ἰδανικῶν, τοῦ ἀνθρωπινοῦ καὶ τῆς ἀγάπης.

Σὰς λέω : ὁ πολιτισμὸς ἐνὸς λαοῦ δὲν ἔχει καμιά σχέση μὲ τὸ μᾶζεμα θησαυρῶν. Τὸ μεγαλεῖο ἐνὸς λαοῦ δὲ θρίσκειται οὔτε στὶς ἀποικίες του, οὔτε στὶς πρῶτες ἕλες, οὔτε στὴν εἰσαγωγή καὶ ἐξαγωγή του. Μεγαλεῖο, πολιτισμὸς, εὐτυχία καὶ μέλλον ἐνὸς λαοῦ, δὲ θρίσκειται στὰ θατόρια του. Μά ὁ πνευματικὸς θάνατος ἐνὸς λαοῦ θρίσκειται στὰ χρηματοκιβώτιά του. Τὸ πνεῦμα τῆς Ἑυρώπης, ὁ ἀνθρωπισμὸς καὶ ἡ ἀγάπη, σκεπαστήκανε ἀπὸ τοὺς παραδες. Κι αὐτὸ σημαίνει, χωρὶς ἄλλο, τὴν δυστυχία καὶ τὴν καταστροφή τοῦ Ἑυρωπαϊοῦ ἀνθρώπου. ....

Ἀφίσκιμε νὰ σχηματιστοῦνε στρατοὶ γιὰ τὸν πόλεμο. Ἐφευρήκαμε καὶ φτελιάσαμε κανόνια, θατόρια, φοβερὲς μηχανές πού νὰ σκοτῶνουν τοὺς ἀνθρώπους. Τὰ πληρώσαμε ὅλα αὐτὰ, καὶ τὰ θαυμάσαμε ! Ἄν κ' ἔπρεπε νὰ ξαίρουμε πὼς ὅλα αὐτὰ τὰ πολεμικὰ μέσα μᾶς θὰ γυρίζανε κατὰ τῆς ἀνθρωπότητας, καὶ κατὰ τῆς ζωῆς τῶν παιδιῶν μας, τῶν ἀνθρώπων μας, τῶν πατέρων μας. Τοῦτο εἶτανε ἐπόμενο... Κ' ἔπειτα μᾶς λένε, — καὶ μεῖς πού δὲν ἔχουμε δικὴ μας γνώμη καὶ δικὴ μας σκέψη, τὸ πιστεύουμε κιόλας : προσβληθήκαμε καὶ πρέπει νὰ προστατέψουμε τώρα τὴν πατρίδα μας καὶ τὸν πολιτισμὸ μας. Μᾶς μιλάνε γιὰ ἥρωισμούς καὶ γιὰ ἕνα πεδίο τῆς τιμῆς... Μά, μήπως δὲν εἶχε πεθάνει κάθε τιμὴ, πολὺ προτοῦ νάρχισαι ὁ πόλεμος; Μήπως εἶναι τιμὴ, εἶναι ἥρωισμός, νὰ σκοτῶνε κανεὶς ἀνθρώπους γιὰ λεφτὰ, γιὰ δύναμη καὶ γιὰ ψεύτικα ἰδανικὰ; Ἄν τοῦτο λέγεται τιμὴ, τότε προτιμῶ νὰ εἶμαστε ἄτιμοι, γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ ζήσουμε πάλι μὲ τιμὴ. Ἄν τοῦτο λέγεται ἥρωισμός, τότε προτιμῶ νὰ εἶμαστε λαοί, γιὰ νὰ μὴ φύγει τὸ θάρρος ἀπ' αὐτὸ τὸν κόσμο... Μιλάνε γιὰ πολιτισμὸ. Μήπως πολιτισμὸς εἶναι τοῦτο, ὅτι ὅλη ἡ Ἑυρώπη, πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο εἶτανε μᾶς μὲ μὴ φάμπρικα, στὴν ὁποία δὲ ζούσανε ἀνθρώποι, μὰ κουνιόντουσαν αὐτόματες μηχανές; Μηχανές ἀπὸ κρέας καὶ αἷμα, πού δὲ σκέπτονται πιά, πού δὲν ἔχουνε γνώμη, οὔτε θυμούνται πὼς εἰντουσαν μᾶς φορὰ ἀνθρώποι, πού λειτουργοῦνε σάν τὶς μηχανές ἀπὸ σίδερο καὶ ἀτσάλι; Καὶ οἱ ἀνθρώπινης μηχανές, δουτηγμένες στὸν πόθο τῶν παραδῶν, στὴ συνήθεια, στὸν ἐγωισμὸ καὶ στὴν ψευτιά, θάνουνε σὲ κίνηση τὴς ἀτσάλινης μηχανῆς! Ναι, δουτηγμένες στὴν ψευτιά, στὴν ὁποία πνίγηκε ὅλη ἡ Ἑυρωπαϊκὴ ἀνθρωπότητα, ὥστε σήμερα δὲ θρίσκει κανεὶς Ἑυρωπαϊὸ, πού νὰ

χει δική του γνώμη, κανένα που να φέρει τη φωνή της αλήθειας στα μάτια του... "Αν τούτο λέγεται λογική, τότε προτιμώ να είμαστε άλογοι, να είμαστε τρελοί, για να μη χαθεί η αληθινή λογική του κόσμου "Αν τούτο λέγεται όφελος, προτιμώ να μην έχουμε καμιά όφελεια. Εάν όλα αυτά είναι το αποτέλεσμα της οργάνωσης και της τάξης, για να δυστυχεί και να χάνεται η ανθρωπότητα, τότε είναι καλύτερο να χαλάσουμε τη δολοφονική αυτή τάξη με την άταξία, για να μπορεί να ξαναφανεί η έννοια της ζωής. "Αν η οργάνωση, η τάξη, ή βία, ή δύναμη, ή συνήθεια, ή ψευτιά, το χρέμα και ο έγωισμός σημαίνουν πολιτισμό, τότε ως γίνουμε «άγριοι» και ως φέρουμε σκας καρδιές μας την αγάπη και το νόμο. «ο καθένας ως αγαπάει τον καθένα, κ' έτσι ο καθένας ναγαπιέται απ' όλους». Δέ θέλετε; "Έχετε το θάρρος να σκοτώνετε ανθρώπους, και δέν έχετε το θάρρος ν' αγαπάτε ανθρώπους; Μήπως επειδή μπορεί οι άλλοι να σάς εκμεταλλεύονται και να σάς πνίξουν, ενώ σεις τους άγχαπτε; Μα δέ θέλετε να είστε μάρτυρες; "Επειδή τους μάρτυρες τους εκμεταλλεύονται, τους πνίγουν, τους φυλακίζουν, τους καρτομούνε, γιατί αγαπάνε; ... "Ας άκουστέι σά μιá θρονη άπάνω σέ όλη τη γη ή μεγάλη έρώτηση: τί είναι πού ανθρωπιστικό και πού τίμιο; να σκοτώσεις στον πόλεμο ανθρώπους που δέ σού κίνανε τίποτα, και ό ίδιος να σκοτωθείς, ή να υποφέρεσι και να πεθάνεις για να παραδοθεί ή κυβέρνηση της γης στην 'Αγάπη; ...

(Σε άλλο φύλλο τό Β' μέρος)

ALEX STEINMETZ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΥΡΑΝ

ΚΩΜΩΔΙΑ ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΚΗ

Πρόσωπα

ΡΑΜΣΗΣ βασιλιάς της Αιγύπτου, που έζησε 15000 χρόνια πριν από το Χριστό.
 ΝΑΒΟΥΧΟΔΟΝΟΣΟΡΑΣ, βασιλιάς των Ασσυρίων, την ίδια εποχή.
 ΧΕΟΠΑΣ, βασιλιάς στην Αίγυπτο.
 ΜΑΜΟΥΘ, ζώο.
 ΙΧΘΥΟΣΑΥΡΟΣ, ζώο.
 ΝΩΕ.
 ΜΙΣΤΡΙΩΤΗΣ, πεθαμένος.
 ΣΚΙΑΣ, το ίδιο.
 ΔΥΟ ΧΩΡΙΚΟΙ.

"Η σκηνή στην Αθήνα, 4000 χρόνια πριν από το Χριστό, την εποχή που και τα ζώα ήν φωνήεντα, δηλαδή μιλούσανε ανθρώπινη γλώσσα. Είναι νύχτα. Σκοτάδι πηχτό.

Σ κ η ν ή π ρ ώ τ η .

ΡΑΜΣΗΣ (κρατάει στο χέρι ένα βιβλίο). — "Ω κοινόν αυτόδελφον Σκιά κάρα...

ΝΩΕ (διακόπτοντας). — Περίεργο. Τί γλώσσα είναι αυτή;

ΡΑΜΣΗΣ. — "Αμαθίστατε, Δέν είναι ή αρχαία Έλληνική που όμιλούμεν όλοι σήμερα στην Ελλάδα;

ΝΩΕ. — Μα έγω μιλάω κάπως άλλώτικα.

ΡΑΜΣΗΣ. — Δέ σημαίνει αυτό. "Υπάρχει διγλωσσία. Ξαίρετε, παντού υπάρχει διγλωσσία.

ΙΧΘΥΟΣΑΥΡΟΣ (κουνάει την ουρά του). — Κα, λέ τί λέτε;

ΜΑΜΟΥΘ. (άκουμπάει την προδοσίδα του πάνω στο βιβλίο). — Τί βιβλίο είναι αυτό;

ΡΑΜΣΗΣ. — Νά, ένα από τα βιβλία που μās φωτώσανε αυτοί οι καταραμένοι μαλλιαροί.

ΣΚΙΑΣ. — "Ακούς εκεί να τα εισαγάγωσι και εις τα δημοτικά σχολεία!

ΝΩΕ. — Δέ μās διαβάξεις καμιά σελίδα, να ιδούμε τί γράφουνε αυτοί οι άνθρωποι;

ΣΚΙΑΣ. — Μπαράο... (παίρνει το βιβλίο από τα χέρια του ΡΑΜΣΗΣ και προσπαθεί να διαβάσει, μα του πέφτει άδύνατο). Δέν μπορώ, Είναι σκοτάδι...

ΙΧΘΥΟΣΑΥΡΟΣ. — Χμ... δέν είναι αυτό. Τόσα χρόνια μέσα στον τάφο ξεσυνήθισες το φως.

ΜΙΣΤΡΙΩΤΗΣ (τρίζουνε τα κόκαλά του, κουνάει τις μασέλες του, κάτι προσπαθεί να πει και τρέχουνε τα σάλια του. "Ο Σκιάς ζυγώνει μ' ένα μαντήλι και τα σκουπίζει. "Υστερα χώνει μ' εύλάβεια το μαντήλι στην τσέπη του).

ΡΑΜΣΗΣ. — "Ας είναι. Το βέβαιο είναι πως αυτοί οι μαλλιαροί θέλουνε να μās χαλάσουν τη γλώσσα μας:

(Ένώ μιλάει, ό ΜΑΜΟΥΘ του δίνει μια με την προδοσίδα στη ράχη. "Ο Ραμσής αρχίζει να κλαίει και να φωνάζει:)

ΡΑΜΣΗΣ. — "Ωχ, ή πλάτη μου, ή πλατίτσα μου, μου την άργασες μαρε θεοσκοτωμένε...

ΜΑΜΟΥΘ. — "Έλα, μή φωνάζεις. Χωρατά είτανε. "Ηθελα να ιδώ σέ ποιá γλώσσα θα δείξεις τον πόνο σου.

ΡΑΜΣΗΣ (τρίβοντας τη ράχη του). — "Ωχ, ώχ, ώχ...

ΜΙΣΤΡΙΩΤΗΣ. — Θρήνησον, ό βέλτιστε, κατά Φιλοκήτην, βοών όσαύτως παπαί, λαταταί...

ΙΧΘΥΟΣΑΥΡΟΣ. — Μαρε τί τέρατα αυτά;

ΜΑΜΟΥΘ. — "Αρχαιότερα κι από μās...

ΝΩΕ. — Λοιπόν, τί λέτε να κάνουμε μ' αυτά τα βιβλία;

ΣΚΙΑΣ. — "Εγώ προτείνω να τα ρίξουμε εις την πυράν.

ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ. — Εις την πυράν, εις την πυράν...

Σ κ η ν ή δ ε ύ τ ε ρ η

("Ο Σκιάς κουβαλάει στους ώμους του τέ βιβλία και τα ρήχει χάμω. Οι άλλοι κοιτάζουν έξυλα. "Ο Μιστριώτης στέκεται πάνω από το σκρό και άπυγγιλιει κάτι ξόρκια, που κανείς δέν καταλαβαίνει τί λέει).

ΧΕΟΠΑΣ. — Δέν του βουλώνει κανείς ατουνοού του ανθρώπου το στόμα, να ήσυχάσουμε... Δέν μπορώ πιά να τον υποφέρω.

ΝΑΒΟΥΧΟΔΟΝΟΣΟΡΑΣ. — "Αλήθεια, ανπόφορος. "Άκουσα πως κ' οι νεκροί κάτω στον "Αδη κάνανε αναφορά να τονε διώξουνε. Δέν άνέχουνται, λέει, ούτε τον ήσκιο του.

ΙΧΘΥΟΣΑΥΡΟΣ. — "Αμ' τί να πούνε τότε οι ζωντανοί, που είναι υποχρεωμένοι νακούνε το Σκιά;

ΧΕΟΠΑΣ. — Τότε γιατί δὲν τὸν κάνουνε καθηγητή στὸ Πανεπιστήμιο νὰ τὸν ἐκδικηθοῦνε ;

(Ζυγώνει στὸ σωρὸ τῶν βιβλίων ὁ Σκιας, καὶ βάζει φωτιά μ' ἓνα σπύρο. Ὁ Μιστριώτης κουνάει τὴς μασέλες του, ὕστερα παίρνει ἓνα μακρὸ ξύλο κι ἀρχίζει νὰ νικακατεύει τὴ φωτιά πού σηκώνει ἀψηλά φλόγες, ἐνῶ συνάμα τρέχουνε καὶ τὰ σάλια του).

ΜΑΜΟΥΘ. — Αἱ, λγώτερα σάλια... Κοντεύεις νὰ μᾶς σήσεις τὴ φωτιά.

Ὁ Σκιας φέρνει πάλι τὸ μαντήλι του κάτω ἀπὸ τὰ χεῖλια τοῦ Μιστριώτη...

Ἡ φωτιά καίει. Ὅλοι πιάνονται ἀπὸ τὰ χέρια κι ἀρχίζουνε νὰ χορεύουνε γύρο στὴ φωτιά, σὰν καννίβαλοι. Τὸ χορὸ τὸν ἐρνεὶ ὁ Σκιας, τραγουδώντας ἓνα ἀρχαῖο χορικό, ἐνῶ ὅλοι ρυθμίζουνε τὸ περπάτημά τους πάνω στὸ μέτρο τοῦ χορικοῦ.

Ἄξαφνα γίνεται σεισμός. Ἀκούγονται βροντές, ἀστραπές. Σκίζεται ἡ γῆς. Τὰ ζῶα τριπώνουνε πάλε στὰ κοιτόσµατά τους, ὅπου βρισκόντανε αἰῶνες. Ὁ Χέοπας, ὁ Ραμσῆς, ὁ Ναβουχοδονόσορας μπαίνουνε πάλε στὰ λάρνακες καὶ ξαναγίνονται μοῦμιες. Ὁ Μιστριώτης κατεβαίνει στὸν Ἄδη. Μένει μόνος του πάνω στὴ γῆς ὁ Σκιας).

ΣΚΙΑΣ (βλέποντας τὴ φωτιά πού καπνίζει). — Πῶ, πῶ, τί ἔγινε νύχτα, φοβᾶμαι. Νὰ μποροῦσα νὰ ξαναγύριζα κ' ἐγὼ στὸν Ἄδη...

ΜΙΑ ΦΩΝΗ. — Ποτέ... Εἶσα ἀνάξιος νὰ βρῆσαι καὶ μὲ τοὺς πεθαμένους...

Σ κ η ν ἡ τ ρ ῖ τ η .

(Ὑστερα ἀπὸ 3000 χρόνια, Χωρικοί σκάφτοντας τὸ ἀμπέλι, βρίσκουνε ἓνα κρανίον. Εἶνα τὸ κρανίον τοῦ Σκιας).

Α' ΧΩΡΙΚΟΣ. — Μωρὲ, τί εἶναι τοῦτο ;

Β' ΧΩΡΙΚΟΣ. — Καύκαλό, δὲν τὸ βλέπεις, κακομοίρη ;

Α' ΧΩΡΙΚΟΣ. — Καλά. Μὰ τί εἶδος καύκαλο ; Μιὰ φορὰ ἀνθρωπινὸ δὲ μοιάζει νάναι.

Β' ΧΩΡΙΚΟΣ (σκεπτικός). — Ἔχεις δίκιο. Δὲν μπορεῖ νὰ ἀνίκη σὲ ἀνθρώπο. Δὲ βλέπω πουθενὰ θέση γιὰ τὸ μυαλό.

Α' ΧΩΡΙΚΟΣ. (Τὸ παίρνει στὰ χέρια του). — Ἦσως νὰ εἶναι καμῖς χήνας. Ἄς τὸ πετάξουμε. (Κάνει νὰ τὸ πετάξει μακριά).

Β' ΧΩΡΙΚΟΣ (τὸν κρατάει). — Στάσου. Μὴν τὸ πετάς. Κάτι μπορεῖ νὰ χρησιμεύει κι αὐτό.

Α' ΧΩΡΙΚΟΣ. — Σάν τί ;

Β' ΧΩΡΙΚΟΣ (γελώντας). — Θὰ δάξω μέσα νερὸ νὰ πίνουνε οἱ κότες μου...

Ε Π Ι Θ Ε Ω Ρ Η Τ Η Σ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΤΟ ΦΛΟΓΕΡΟ ΚΑΜΙΝΙ

Τί σοῦμελλε, κακόμοιρο, φτωχὸ Πανεπιστήμιο !
Σκιάδες νὰ θρέφεις μέσα σου κι ἄλλους Ἐξαρχοπού-
(λους.

Καὶ τῆς ρωμαϊκῆς ζωντανῆς λαλιᾶς τὸν κάθε δήμιο,
νὰ τὸν ἀφίνεις λεύτερο νὰ φτιάχνει... γλωσσοδοῦλους.

ΠΙΚΡΑΓΛΩΜΣ

ΣΤΟ ΣΚΟΤΑΔΙ

Καὶ σὰ νὰ μ' ἔσπρωξ' ἓνα χέρι ξαφνικά,
ἔξω ἀπ' τὴ ζέστα τοῦ σπιτιοῦ,
καὶ μοῦκλεισε τὴ θύρα βιαστικά, —
χαμένη βρίσκουμαι στὸν δρόμου τῆς ἐρημιά,
κ' ἡ νύχτα κρύα, δίχως φεγγάρι,
μιὰ νύχτα παγωμένη τοῦ Γεννάρη...

— Λυχναρί ἐγὼ ἡ καρδιά σου
θὰ γίνω, νὰ ὀδηγῶ τὰ δῆματά σου.

— Ἄπ' τὸ σκοτάδι πότερον ἐσένα
φοβοῦμαι, δακρυστάλαχτη καρδιά.
Ἐσὺ στὸ μαγεμένο μονοπάτι
μὲ τράβηξες στὰ χρόνια τὰ παλιά,
καὶ μ' ἔμπασες στὸ σπίτι — ὦ τρισαλιά !
στὸ σπίτι πού μᾶς πρόσμεν' ἡ Ἀγάπη.

— Τόσο νὰ ἰδῶ τὴν ὄψη τῆς ποδοῦσα ! —

— Χρόνια γιὰ νὰ τὴν εἶρω τριγυροῦσα.
Κι ἀπ' τὸν πολὺ τὸ δρόμο πιά μου ἔλυώσαν
τὰ σιδερένια πού ἐφοροῦσα πέδιλά μου.
Μὰ ἐγὼ καὶ γυμνοπόδα ἐτερπατοῦσα.
Καὶ τὸ λιποῦρι μ' ἔλυωνε, τὰ χιόνια
μὲ πάγωναν, μὲ πλήγωναν τάγκαθια...

— Ποιὸς θεὸς νὰνιστορήσει μου τὰ πάθια ! —

— Ὡσπου μιὰ μέρα σ' ἔφερα σιμά τῆς.

— Μαγεύτηρ' ἡ ματιὰ μου ἀπ' τὴ θωριά τῆς !

— Πῶς καίγονταν τὸ αἷμα μου λιβάνι
γιὰ κελὴ...

— Κ' ἡ ψυχὴ μου,
λευκὴ σὰν τὴν ἀγία περιστέρα,
φερουγόγιαζε κοντὰ τῆς νύχτα μέρα...
Τώρα, καρδιά μου, πάλε ξεκινοῦμε,
δίχως νὰ ξαίρουμε πού θὰ βρεθοῦμε !

— Στὸ ἴδιο μονοπάτι θεὸς νὰ ἔρθοῦμε,
στὸ ἴδιο, τὸ παλιό, τὸ μονοπάτι,
καὶ μιὰν ἡμέρα πάλε θὰ σταθοῦμε
στὸ σπίτι πού στολίζει το ἡ Ἀγάπη.

— Μᾶς ἔδωξ' ἡ Ἀγάπη...

— Νὰ τὴ ζητᾶμε πάντα εἶναι γραμμένο.

— Ἀπόστασα νὰ περπατῶ, νὰ περιμένο...
ἀπόστασα, καρδιά μου, καὶ δὲν ἔχω
σὰν ἄλλοτες τὰ σιδερένια πέδιλά μου...

— ἔχω γιὰ σένα ἐγὼ τὰ δυὸ φτερά μου !

— Τὰ λαβωμένα σου φτερά... μὰ ὥστόσο
στὸ Χάρο τὴν ψυχὴ μου θάπιθῶσω,
θέλω νὰ ἡσυχάσω γιὰ τὸ μνημα...

— Μὰ ἐμὲ ἡ ζωὴ μου φούντωσε σὰν κύμα !
Θέλω παντοῦ νὰ πᾶς νὰ τὴ ζητήσεις,
τῆς θύρας τὸ κατώφλι νὰ φιλήσεις,
κι ἂν δὲν ἀνοίξει ἡ θύρα, νὰ τὴ σπάσεις.
μαζὶ μου ὅλο τὸν κόσμο νὰ χαλάσεις
μπορεῖς !

— Καρδιά μου,
ἡ θύρα ἐκλείστηκε κατὰσθηθιά μου...
τῆς νύχτας μπῆκ' ἐντὸς μου τὸ σκοτάδι...
φέξε μου νὰ κατέβουμε στὸν Ἄδη !

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

Ίδρυτής και Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ
 Έκδότης και Διαχειριστής: ΧΡ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ & ΣΙΑ

Ταχυτικοί συντάκτες: ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, Γ. ΦΤΕΡΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τη Διαχείριση πρέπει να διευθύνονται:
 Χ. ΓΑΝΙΑΡΗΝ & ΣΙΑν Σοφοκλέους 3, ΠΟΛΙΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Για την Ελλάδα

δρ.	25	το χρόνο.
»	13	το εξάμηνο.
»	7	το τρίμηνο.
Για την Αγγλία και Αίγυπτο	£ 1	το χρόνο
	£ 0,10	το εξάμηνο
Για την Αμερική	\$ 5	το χρόνο
	\$ 3	το εξάμηνο

Και για τα άλλα μέρη ανάλογα

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΦΙΛΟΞΕΝΟΥΜΕ με όλη μας την ευχαρίστηση τη «ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ» στις στήλες μας. Δημοσιεύουμε τανακοινωθέντα της και είμαστε προθυμότατοι, αφού αυτό είναι και το πρόγραμμά μας, να δημοσιεύουμε κι ό,τι ποίημα ή λογοτέχνημα, όπωδότηποτε που να υποφέρεται, μās στείλουν τα μέλη της. Έχουμε λοιπόν και κάθε δικαίωμα να ποιμε μερικές αλήθειες στα καλά παιδιά. Και πρώτα πρώτα να νιώσουν τι μεγάλη βάρη παίρνουν άπάνω τους — όχι να συνεχίσουν τη μούχλα της περασμένης «Φοιτητικής Συντροφιάς», μα να δημιουργήσουν κάτι δικό τους, ζωντανό, τίμιο, «βιώσιμο». Κάτι τελοσπάντων που να μ πο ρ ο ύ ν ε νάν το παραδώσουν και στην Ιστορία, και σε κείνους που θάρθουν αύριο να τους διαδεχτούν. Όχι μικροφιλοδοξίες για όφίτσια και γι' άκαρπα χειροκροτήματα. Όχι βνειρα κλούβια να βγάλουμε περιοδικό δικό μας και να δοίμε τυπωμένα τόνομά μας και τις άνοησίες μας. Δουλιά. Προπαγάντα και δουλιά. Με λόγια, με προσούρες, με ό,τι μέσα μπορούνε να βάλουμε σ' ενέργεια. Αυτό νάβαι τόνειρό τους, αυτό ό σκοπός τους, αυτό ή φιλοδοξία τους. Ν' άπλώσουνε μέσα στο Πανεπιστήμιο τη δημοτικιστική ιδεολογία και κάθε άλλη νεωτεριστική και άνθρωπιστική ιδεολογία. Νά γίνουν, όπως λένε κ' οι δασκάλοι, «φορείς των νέων ιδεών».

ΣΗΜΕΡΑ που το κομματικό Πιέριμ «άνασκάπτεται» και μέσα από τα παλιοντολογικά του πετρώματα ξεπροβάλλει το Μαμούθ της Καθαρεύουσας, ή «Φοιτητική Συντροφιά» πρέπει να ασκονιμωθεί και να χτυπήσει το προκατακλωσμαίο τέρας και τακέφαλα κι άπ' όλες τις μεριές. Αυτό που γίνεται σήμερα, μās έπεισε πως ένα κόμμα πολιτικό, όσο τεράστια δύναμη κι άν διαθέτει, είναι άνίκανο να επι-

βάλει μια ιδεολογία. Οι ιδεολογίες επιβάλλουν· δέν επιβάλλονται. Αυτό, βλέπετε, έγινε και με τη δημοτικιστική ιδεολογία. Αυτό που διαχειρίστηκαν τή Ζήτηση, που το είπαν ζήτημά ΤΟΥΣ, κάνανε μια τρύπα στο νερό, γιατί ζήτησαν να κάνομε με Νόμους, ό,τι είχανε χρέος ν' άφίσουνε νάρθει μοναχό του, φυσιολογικά, με προπαγάντα, με φώτισμα όχι μόνο του δασκαλικού κόσμου, μα και του φοιτητικού, και του λαού γενικά. Είχανε στα χέρια τους όλα τα μέσα για να φωτίσουν το λαό, να τον κάνομε ν' αγαπήσει το ζήτημα, να τον θεωρήσει δικό του, και να ζήτησει, ό ίδιος ό λαός, την επιβολή του. Μονάχα έτσι θα λυθεί το Γλωσσικό ζήτημα, κ' ή χτεσινή άποτυχία άς μās γίνει μάθημα σήμερα. Ό κομματικός λυτρωμός του Λαού, θα λύσει και το Γλωσσικό ζήτημα, και κανέναν άλλος. Νά, στάδιο πλατύ δράσης για τη «Φοιτητική Συντροφιά». Έχει τα κότσια να μπει σε τέτιον άγώνα; Καρδιά κ' έμπρός! Δέν τάρχει; Άς τραβήξει παράμερα, κι άς άφήσει λύτερο το δρόμο στην «Ένωση των σοσιαλιστών φοιτητών και σπουδαστών της Ελλάδας». Ό λαϊκός Γήτταυρος έρχεται. Άς άφουγκραστεί ή «Φοιτητική Συντροφιά» το μούγκρισμά του.

ΔΕ ζητούμε να υποτάξομε το Σοσιαλισμό στο Δημοτικισμό, όπως με μικρόλογο ύφος μās κατηγορεί ό «Εργατικός Άγών», άπαντώντας σε όσα γράφαμε για την άδιαφορία και περιφρόνηση που φαίνεται να δείχνει το Κομμουνιστικό κόμμα προς τη δημοτική γλώσσα. Μα δέν μπορούμε και να καταλάβομε πως μπορεί να χωριστούνε οι δυο αυτές ιδεολογίες και πως μπορεί ό Έλληνικός σοσιαλισμός να πραγματοποιήσει το σκοπό του δίχως να μεταχειριστεί για όργανο στον άγώνα του τη Δημοτική. Άν ή καθαρεύουσα σημαίνει πνευματική σκλαβιά, το όργανο της άπελευτέρωσης του λαού από τα νύχια της δέν μπορεί να είναι άλλο, παρά ή Δημοτική, που θα την πάρει στα χέρια του ό σοσιαλισμός και θα τη χρησιμοποιήσει για όπλο. Νά πολεμούμε την καθαρεύουσα με την καθαρεύουσα είναι πράμα δξύμωρο και μ' αυτό άλλο δέν κάνομε, παρά να δένουμε πιο φαιχτά τα δεσμά του λαού. Μα φαίνεται πως το Κομμουνιστικό κόμμα, άν κρίνομε από την άπάντηση που μās δίνει, δέ δίνει την ανάλογη σημασία στο ζήτημα της γλώσσας, και πιστεύει πως τη δουλειά του είναι εύκολο να τηνε φέρει σε τέλος και με την καθαρεύουσα. Λυπούμαστε για την αντίληψη αυτή και τονίζομε τη διαμαρτυρία μας. Πολύ τενη ιδέα πρέπει να έχει κανείς για το σοσιαλισμό, για να υποστηρίζει τέτοια ιδέα. Άν ό σοσιαλισμός υπόσχεται το οικονομικό και πολιτικό ξεσκάδωμα, ό Δημοτικισμός σίγουρα θα μās φέρει το πνευματικό. Χωρίς να είναι άνάγκη να υποταχτεί ό Σοσιαλισμός, δέ θα μπορέσει να νικήσει ά δέ χρησιμοποιήσει τη δημοτική γλώσσα. Κ' έπειτα, πούδν πρέπει να πιστεύομε; Τόν «Εργατικό Άγώνα» με τις παράδοξες αυτές θεωρίες του, ή το «Ριζοσπάστη», που σ' ένα δυνατό άρθρο του της περασμένης Κυριακής γράφει τάκόλουθα; «Διά τούτο το γλωσσικών και εκπαιδευτικών ζήτημα έθεωρήσαμεν πάντοτε υπόθεση του έργαζόμενου λαού, συνθεδεμένη άρρηκτως με τον άγώνα των εργαζόμενων τάξε-

ων διά την οικονομικήν και πολιτικήν των ἀπελευθερωσιν».

Κ' ἔπειτα τὸ Κόμμα, πού ἐμεις ἀναγνωρίζουμε ὅλες τίς προσπάθειές του γιά τὸ σοσιαλιστικὸ ἀγῶνα, δὲν ἔχει ἀναγράψει στὸ πρόγραμμά του τὴ Δημιουργική; Λοιπόν;

ΚΥΚΑΟΦΟΡΕΙ σήμερ' αὔριο ἓνα βιβλιαράκι περιηγητάτο, πού θὰ διαβαστεῖ ἀχόρταστ. Ὁ τίτλος του : «Ἡ κ ω μ ω δ ί α τοῦ Ἀριστείου», καὶ συγγραφῆς του ὁ κ. Γρ. Ξενοπούλος. Αὐτὸ ὠνεῖ γιά νὰ μᾶς πεῖ τί γλένια πρέπει νὰ περιμένουμε.

ΔΥΟ ΜΑΤΑΚΙΑ.....

Δυὸ ματάκια μὲ κοίταξαν
Καὶ τὸ νοῦ μου μοῦ πήραν.
Τὰ ματάκια βασίλευσαν
Στὸ σκοτάδι ἀχνογύραν.

Μιά βραδιά μοῦ σθηστήκανε
Σὰ μικρὰ νεκροκέριζ.
Πρὸς τὰστέρια πετάξανε
Καὶ τοὺς γίνηκαν τάρια.

Τὰ ματάκια μὲ κοίταξαν
Τὴ στιγμή πού σθηστήκανε.
Τὰ ματάκια τῆς δάκρυσαν
Στὸ σκοτάδι σάν μπήκανε.

Τώρα κλαίγω μονάχος μου
Συντροφιά ἔχω τὸν πόνο.
Καὶ τὰ δάκρυα μου σάζουνε
Σὰ δροσοῦλα ἀφ'τὸν κλώνο.

Δυὸ ματάκια μὲ κοίταξαν
Καὶ τὸ νοῦ μου μοῦ πήραν.
Τὰ ματάκια βασίλευσαν
Στὸ σκοτάδι ἀχνογύραν.

Χιος

Α. ΛΟΪΖΟΣ

ΚΡΙΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Κανείς δὲν μπορεῖ νὰ ρηθῆῖ πὼς μὲ τὸ θάνατο τοῦ Ν. Πολίτη ἡ ἑλληνικὴ ἐπιστῆμη ἀδυνατίζει κ' ἡ ἐπιστημονικὴ ἐμφάνιση τοῦ τόπου μας παρουσιάζεται τώρα ἰσχνότερη. Ἔτσι, σὲ λίγον καιρὸ, ὅταν ἡ φιλοσοφικὴ σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου μας θὰ καταστήσει ἓνα ἀπλό συνηθισμένον γυμνάσιον, πού δὲ θὰ μπορεῖ οὔτε μὲ τὰντίστοιχα Ἐυρωπαϊκά νὰ συγκριθεῖ, κατακυλώντας ἀπὸ τὸ σημεῖον, ὅπου τὴν εἶχανε ἀνεβάσει μερικοὶ ἐπιστήμονες τῆς περιοχῆς τοῦ Πολίτη, ὑπάρχει ἐλπίδα νὰ συγκινηθεῖ κ' ἡ Πολιτεία καὶ νὰ νιώσει τί πρέπει νὰ κάνει γιά τὸ ἀνέβασμα τοῦ Πανεπιστημίου στὸ ὕψος πού πρέπει νὰ θροῖσκειται ἓνα τέτοιο ἴδρυμα. Ὁ Πολίτης δούλεψε γιά νὰ διατηρήσει σ' ἐπιστημονικὴ περιωπῇ τὸ Πανεπιστήμιον, κὶ ἂν ἡ πανεπιστημιακὴ διδασκαλία του, μὲ ὅλη τὴ σοφία τοῦ δασκάλου, δὲ στάθηκε γενικὰ τόσο καρποφόρα γιά τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν μαθητῶν του, ἴσως ἀπὸ ἑλλείψει κάποιων μεθοδικῆς τάξεως, μὰ ἡ ἐπιστῆμη, δὲν μπορούμε νὰ τὸ ἀρνηθοῦμε, πὼς πολλὰ χρωστᾷ

στὸν ἄνθρωπον αὐτόν, πού τῆς ἀφιέρωσε ὅλο του τὴ ζωὴ μ' ἐνα θρησκευτικὸ φανατισμό, πού ἔκανε καὶ τὴ μούσα τοῦ Παλαμᾶ νὰ σαύσει εὐλαβικὰ προστάτου. Ὁ Πολίτης εἶναι ὁ ἐπιστημονικὸς θεμελιωτῆς τῆς λαογραφίας στὸν τόπον μας, μιᾶς ἐπιστήμης ἀγνωστῆς στὴν ἐποχὴ του, πού αὐτὸς τὴν καλλιέργησε καὶ τὴν ἀνάδειξε σὲ βαθμὸ πού νὰ προκαλέσει καὶ τῶν ξένων σοφῶν τὴν προσοχὴ. Ὑπῆρχανε βέβαια καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν Πολίτη πολλοὶ πού ἀγαποῦσαν νὰ μαζεύουνε λαογραφικὸ ὕλικόν, παραδόσεις, παροιμίες, ἤθη, ἔθιμα καὶ τὰ ὅμοια. Μὰ τὸν τρόπο τῆς ἐπιστημονικῆς περισυλλογῆς, τῆς κατάταξης καὶ ἐρμηνείας τοῦ ὕλικου, πρῶτος ὁ Πολίτης τὸν δίδαξε. Τὴν ἐρασιχτενικὴν καὶ δίχως ἐπιστημονικὸ σκοπὸ ἀσχολίαν, διαδέχθηκε ἡ συστηματικὴ, ἡ μεθοδικὴ δουλειὰ τοῦ σοφοῦ λαογράφου πού ξαίρει τί ζητεῖ. πὼς νὰ τὸ ζητήσῃ καὶ γιά ποῖόν σκοπὸ νὰ τὸ ζητήσῃ. Σκοπὸς τῆς λαογραφίας νὰ χύσει φῶς ἐκεῖ ὅπου δὲ φτάνει τὸ μάτι τῆς ἱστορίας, νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἱστορικὴ ἔρευνα, νὰ διαφωτίσῃ τὸ χαρᾶχτήρα καὶ τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ, διαλύνοντας τὸ σκοτάδι πού σκεπάζει τὸ μυστήριον τῆς καταγωγῆς του, τῆς ἐξέλιξής του, τῆς ἐπιμειξίας του μὲ ἄλλους λαούς, πού στὸν ἱστορικὸν του δρόμον ἔτυχε νὰ ῥθεῖ σὲ κάποια σχέση μὲ τοὺς, δίνοντας ἢ παίονοντας ἀπὸ αὐτοὺς κάτι ἀπὸ τὴν ψυχὴν τους. Γιά τίς ἐπιμειξεις καὶ τὰ σταυρώματα τῶν λαῶν, ἡ λαογραφία καὶ ἡ γλωσσολογία εἶναι ἀπὸ τοὺς πολυτιμότερους παράγοντες. Ἔτσι, ἐκεῖ ὅπου ἐπικρατοῦσε ἡ ἀπλή πατριωτικὴ φαυλαταρία, ὁ Πολίτης ἔφερε τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης· ἤθη καὶ ἔθιμα, μῦθοι νεώτεροι, ἀποδείχθηκε πὼς ἔχουνε ἀμείση σχέση μὲ τὰ παλαιά, καὶ γενικὰ, πὼς ὁ σημερινὸς Ἕλληρικὸς λαός, μὲ ὅλο τὸ ἀνακάρτωμα τῶν φυλῶν πού περάσανε ἀπὸ πάνω του καὶ κάτι βέβαια ἀφήσανε, ἀπέμεινε πάντα μιὰ φυλὴ καθαρὴ, διατηρώντας δια τὰ κύρια γνωρίσματά της. Ἔτσι, μὲ τὴ μελέτη τοῦ βίου τῶν νεώτερον Ἑλλήνων, ὁ Πολίτης ἔρχεται μοιραῖον σὲ σχέση καὶ μὲ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Ἡ ἀπόδειξη, πὼς ὁ σημερινὸς Ἕλληρικὸς λαός στέκεται ἓνας λαός πού ἔχει τὴν καταγωγὴν του ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας μὲ μιὰ φυσιολογικὴ ἐξέλιξη καὶ ὄχι διαφθορά, ὅπως ἀβασάνιστα ὑποστηρίζει ἡ ἐπιπολιότητα τῶν ἀνιστόρητων, ἤρθε σάν ἀπόδειξη πὼς καὶ ἡ γλώσσα τοῦ σημερινοῦ Ἕλληνικοῦ λαοῦ δὲν μπορεῖ νὰ νὰ εἶναι διαφθορὰ παρὰ φυσικὴ ἐξέλιξη τῆς ἀρχαίας γλώσσας. Ἔτσι, καὶ μόνο ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτῇ, ὁ Πολίτης στέκεται σάν ἓνας ἀπὸ κείνους πού σταθήκανε οἱ μεγάλοι στιλοβάτες τοῦ δημοτικισμοῦ. Μὰ οἱ ὑπερεσίες του πρὸς τὴ δημοτικιστικὴν ἰδέαν εἶχανε χαρᾶχτήρα ἔμμεσο. Ὁ Πολίτης, πού ἀναγνώριζε τὴν φυσιολογικὴν ἐξέλιξιν τοῦ βίου τῶν νεωτερον Ἑλλήνων, δὲν μπορούσε βέβαια νὰ ἀρνηθεῖ τὴ δημοτικιστικὴν ἰδέαν. Καὶ τὴ δημοτικὴν γλώσσαν τὴν ἀναγνώρισε, καὶ μὲ ὅλες τίς τιμὰς πού τῆς ἀνήκουνε, τὴν παρουσίασε πολλὰς φορὰς πού ἔτυχε νὰ γίνῃ εἰσηγητῆς φιλολογικῶν διαγωνισμῶν. Μὰ καὶ ἀντίκρου στὰ πρόσωπα τῶν κορυφαίων δημοτικιστῶν στάθηκε πάντα μὲ εὐλάβεια. Μὰ συστηματικὰ, ἄμεσα, δὲ βγήκε νὰ ἀγωνιστεῖ γιά τὴ δημοτικὴν γλώσσαν. Καὶ εἶδαμε καὶ τὸ ἀπροσδόκητον, πού τόση πίκρα κὶ ἀπογοητεψὴν στάλαξε στὴν ψυχὴν μας, ὅταν κάποιος, σὲ μιὰ δημοσιογρα-

φικὴ συνέντευξη, ὠνόμασε καὶ τὸν Πολίτη δημοτικιστὴ, εἶδαμε τὸ γέρο Πολίτη νὰ βγεῖ σὲ μίαν ἄλλη ἐφημερίδα καὶ σχεδὸν μὲ ἀγανάκτηση νὰ δηλώσει πὼς κατὰ κάνουνε ὅσοι τὸν ὑπολογίζουνε γιὰ δημοτικιστὴ. Τὸ σφάλμα εἶτανε δικό μας. Γιατὶ ὁ Πολίτης εἶναι ἀλήθεια πὼς ποτὲ δὲ στάθηκε δημοτικιστὴς. Γιατὶ τὴν ἄφηνε νὰ τὸν νομίζουνε δημοτικιστὴ, αὐτὸς εἶναι δικὸς του λογαριασμός. Δημοτικιστὴ τὸν παρουσίαζε ἡ λαογραφικὴ του ἐργασία, ὅπου καὶ ἡ δημοτικὴ γλώσσα δειχνότανε σὰν ἓνα φυσιολογικὸ στοιχεῖο, καὶ αὐτὸς ἄφηνε χρόνια νὰ καλλιεργεῖται αὐτὴ ἡ πλάνη, σ' ἐποχὴ πού κ' ἔμειψ, ἔχοντας ἀνάγκη ἀπὸ κάποια εἰδωλο γιὰ νὰ τυνώσουμε τὸν ἀγῶνα μας, δὲν εἴχαμε τὸν καιρὸ ἢ τὴ διάθεση νὰ κοιτάξουμε ἀπὸ κοντινότερα τὸ σοφὸ ἐπιστήμονα, καὶ ἀπὸ τὴ γλωσσικὴ του

πλευρὰ. Ἄν τότε, σὲ στιγμὴ δικαιολογημένης ἀγανάκτησης, μπορεῖ νὰ πικράναμε τὸ δάσκαλο, τοῦ ζητοῦμε τώρα συχώρεση. Μὰ ἡ λύπη μας εἶτανε τόσο μεγάλη, ὅση κ' ἡ ἐκπληξή μας. Τώρα, πού ψυχραμότερα κρίνουμε τὰ πράματα, βρίσκουμε πόσο βδικο εἴχαμε νὰ θυμώσουμε. Ὁ Πολίτης ἀνῆκε σὲ ἄλλη ἐποχὴ. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ του θὰ εἶτανε ὑπερβολικὴ ἀξιολογία μας νὰ ζητήσουμε περισσότερα. Ἄν δὲν ὑπερέτησε τὸν ἀγῶνα μας ἄμεσα, τὸν ὑπερέτησε ἔμμεσα. Τὰ ἔργα του, πού εἶναι τυπωμένα στὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Μαρασλή, βρίσκονται πάντα μπροστὰ μας γιὰ νὰ μᾶς θυμίζουνε πὼς ἡ δημοτικὴ μας γλώσσα δὲν εἶναι διαφορὰ, παρὰ γνήσιο παιδί τῆς ἀρχαίας.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΟΙ ΦΡΑΤΖΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΚΟΙ ΜΑΣ

Ἀγαπητὲ Νουμά! Κάποιοι συμπατριώτης μου, πούρχενε χιτὲς μὲ τὸ κατ' ἐξοχίαν καπετὰ Νικολῆ, μοῦπενε πὼς κάποιος φίλος του στὴν Ἀθήνα, πού ξέρει, λέει, τὰ ἰταλικά, διάβασένε σὲ μίαν ἰταλικὴν ἐφημερίδα κατ' ἐξοχίαν πού μοῦκινεταν πολὺ μεγάλη ἐντύπωση. Ὁ λόγος ἦτανε γιὰ τὸν Πάπα· μὰ ὄχι γιὰ τὸν πάπα τῆς Ἀθήνας, πού λέαμε τὴν προπερασμένη βδομάδα, μόνε γιὰ τὸν Πάπα τὸν ἀληθινὸ τῆς Ρώμης. Μοῦλένε λοιπὸ πὼς ὁ Πάπας τῆς Ρώμης εἶχενε μοιράσει ἴσαμε τίς εἰκοσιδύο τοῦ Δεκεμβρίου ἀλλὰ φράγκα, τοῦ περασμένου χρόνου, ἑκατονταξήνταεφτά ἑκατομμύρια τετρακόσους ἑβδομητὰξέ χιλιάδες λιρέτες, (ἔξον ἀπὸ θρόφωμα καὶ ρουχικά) γιὰ τὰ φτωχὰ παιδιά τῆς Εὐρώπης, πού, λέει, σὲ πολλὰ μέρη βρίσκονται σὲ πάρα πολὺ μεγάλη στέρηση καὶ ἀνάγκη, χάρις στὸ μεγάλο ἀπολυτρωτικὸ, μαζὲς, πόλεμο τῆς χριστιανοσύνης. Κ' ἔστειλένε, λέει, σὲ διάφορες χώρες: Στὴ Γερμανία, τὴν Αὐστρία, τὴν Πολωνία, τὴν Οὐγγαρία, Βορεινὴ Γαλλία, Βορειοδυτικὴ Ἰταλία, Νοτιοσλαβία.

Τὸ πρῶμα μοῦκινεταν μεγάλη ἐντύπωση, καθὼς σοῦπαγιατὴ ἔλεα, πὼς, ἐπειδὴ οἱ Φρατζοὶ εἶναι, λέει, φρατζοὶ, δὲ θελ' ἀκολουθοῦσανε τίς ἐντολὰς τοῦ Βαγγέλιου, ὅπως κάνουνε τοῦ λόου μας οἱ ὀρθόδοξοι. Μὰ τώρα ἀρχινᾶ νὰ λέω πὼς θελᾶταν ἴσως καλὰ νᾶκανεν κάτι τέτοιο κ' ἡ δικιά μας ἡ χριστιανικὴ ἐκκλησία, καὶ νᾶφινένε σ' ἄλλους τὴν ἐθνικὴ καὶ τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ καὶ τοὺς πολεμικοὺς ἐνθουσιασμοὺς.....

Ὅμως, ἴσως καὶ νᾶχω λάθος. Γιατὴ τοῦ λόου σας, στίς μεγάλες πολιτεῖες, πού παίρνετε καὶ πατέντες γιὰ τὰ γράμματα καὶ τίς τέχνες, μπορεῖ νὰ ξέρετε περισσότερα ἀπὸ μᾶς τοὺς χωριάτες. Τώρα, ἂν ὁ Χριστὸς παρὰγγεῖλένε νᾶγοπισοῦμαστε, μπορεῖ καὶ νᾶνα χωριστὸς λογαριασμός.

Δικός σου πάντα:

Ο ΜΑΣΤΡΑΓΓΑΛΙΑΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

«Οἱ Ἀπουάνοι» τοῦ Γ. Βρισμιτζάκη.— «Ὁ Ἀνδράτης» τοῦ Δ. Δανάη.— «Στὸ ρυθμὸ τοῦ κουπιού» τοῦ Κ. Σιούρν.— «Τὰ Γυμνά τοῦ Ἀγγελου Δόξα».

— Ὁ Γ. Βρισμιτζάκης, μέσα σὲ 89 σελίδες κλείνει ὅλη τὴ χαρακτηριστικὴ ζωὴ τῆς Ἰταλικῆς Ἀπουας, πού ἡ ἀπαλή τῆς πλάσης, στεφανωμένη μὲ τὸ γλῶσσο καὶ τὸ κῆμα, ἔγινε γεννήτρα μιᾶς ἀπλῆς ὅσο καὶ βαθύφνης τέχνης. Ὁ κ. Βρισμιτζάκης ἐτοιμάζει τώρα τὴν ἔκδοσιν μηνιαίου λογοτεχνικοῦ περιοδικοῦ στὴν Ἀλεξάνδρεια μὲ τὸν τίτλο «Ἀλὸ η», μὲ κριτικὴ, ποίηση, τέχνη, βιολογία, αἰσθητικὴ, καὶ φιλολογικὴ ἐπιθεώρηση.

— Ὁ «Ἀνδράτης» τοῦ Δ. Δανάη, δραματικὴ ζουγραφία, μὲ ἀλληγορία καὶ μὲ μυστικισμό, φανερῶναι μίαν ἰδιαίτην πρωτοτυπία τοῦ νέου συγγραφέα, πού δὲν πῆρε ἀκόμα τὴν τελειωτικὴν τῆς ὄψης.

— Πρωτοφανέρωτος ποιητὴς ὁ Κ. Σιούρν, θελεῖ νὰ δώσει ζωὴ στὴν παρατημένη ἀπὸ τὴν ἐποχὴν μας ἐπικὴ ποίηση, καὶ πασιάζει νὰ τὴν ἀναστήσει μὲ τὰ ἑλληνικὰ παραμῦθια καὶ τίς λαϊκὰς παραδόσεις. Ἡ τέχνη του φαίνεται ἀξιοπρόσεχτη καὶ τὸ θέμα του «Ὁ γιὸς τοῦ ψαροῦ κ' ἡ ἄλλη βασιλοκόρη» τὸ μεταχειρίζεται μὲ ἀληθινὸ ἐπικὸ τόνο.

— Τὸ βιβλίον τοῦ Ἀγγελου Δόξα «Τὰ Γυμνά», μᾶς φανερῶναι τὴν προσπάθειαν τοῦ ποιητῆ νὰ ἐκφράσει ἐμπρεσιονιστικὰ μίαν ἐρωτικὴν του ἱστορίαν. Παρατηροῦμε ἀκαταστασία καὶ στὸ στίχον.

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Τὰ τραγούδια τῆς Ἀμαλίας Μυρά.— Νέα μετάφρασις τοῦ Ὀμῆρος Καγιάμ.— Ἐνα Ὀλλανδέζικο ρομάντζο.— Τὸ νέο βιβλίον τοῦ Ρομὰν Ρολλάν.

— «Οἱ δουλοκροῖ τοῦ θέρους», ὅπου κλείνει ἡ κ. Ἀμαλία Μυρά τὰ καλύτερά της ὄνειρα καὶ τίς πικρὰς ἐπιθυμίας καὶ ποιητικὰς τῆς σκέψης, ἀποτελοῦνται ἀπὸ

μικρά τραγουδάκια ζωηρά, κι από περιγραφές ποιητικές και του χωριού, «Τὰ δεκάστιχα γιὰ τὰ πουλιά» κ' «οἱ μικροὶ ἐπιτάφιοι» εἶναι τὰ ἁμωρότερά καὶ τὰ πιὸ ἀπλά. Σ' αὐτὰ ἡ σκέψη τῆς ποιήτριας τρέχει λευτέρη κ' ἡ φαντασία τῆς δὲ βρίσκει κανένα ἐμπόδιο ἀπὸ τὸ μέρος τῆς ρίμας, γιὰ νὰ ξετυλιχθεῖ ἀπλή, φυσικὴ, γραφικὴ. Στὸ ποιημὰ τῆς ὁμοῦ «Ὁ κῆπος τοῦ Λαμαρτίνου» καὶ σὲ μερικὰ ἄλλα, ποὺ θέλει νὰ μιμηθεῖ τὸ στίχο τοῦ Φρανσί - Ζάμ καὶ τοῦ Ζάν Ρισοαί, ἡ ρίμα δὲν πάει καθόλου καλά ἢ κι ἂν πηγαίνει, αὐτὸ κερδώνεται μὲ τὴν παράβλεψη ὄλων τῶν ἄλλων ποιητικῶν κανόνων. Ὑποδουλώνει τὴν ἰδέα, τὴ χάρη, κι αὐτὴ τὴν ἔννοια τοῦ τραγουδιοῦ, καὶ δὲ μένει πιά, παρὰ μόνον ρίμα, ρίμα... Βέβαια, ὑπάρχει μὲς στὴ ρίμα μιὰ δύναμη, μιὰ ἔλξη μυστικὴ, μιὰ ὀ ποιητῆς πρέπει μ' ἴδι' αὐτὰ νὰ προσέχει νὰ μὴν τῆς γίνεται παίγνιο. Ὁ ἀρτίστας δημιουργεῖ ἕνα ἔργο ἁρμονικὸ, πλαστικὸ, κ' εἶναι μόνος αὐτὸς κύριος νὰ διαλέξει τὰ μέσα μὲ τὰ ὁποῖα θὰ κατορθώσει τὸ τέλειο, μὰ ἔχει τὴν ὑποχρέωση νὰ κυριαρχεῖ τῶν μέσων του, κι ἂν ἡ ρίμα ἐπιβάλλεται στὸ πνεῦμα του, νὰ ξαίρει νὰν τὴ μεταχειρίζεται σύμφωνα μὲ τὴς ἀνάγκες του κι ὄχι νὰ ὑποτάσσεται σ' αὐτὴν τυφλὰ καὶ νὰ γίνεται δοῦλος τῆς, ὅπως συμβαίνει σὲ πολλοὺς καὶ στὴν Ἀμαλία Μυρά.

— Ὁ κύριος Κλώντ' Ἀνὲ δίνει μέσα στὴν «Ἐπιθεώρηση τοῦ Παρισίου» μιὰ νέα μετάφραση τραγουδιῶν τοῦ Ὁμαρ Καγιιάμ. Βοήθηε τὰ αὐθεντικὰ τετράστιχα τοῦ Πέροη ποιητῆ καὶ προσπάθησε, μεταφράζοντάς τα, νὰκολουθήσει τὴ σειρά τῶν περσικῶν λέξεων καὶ τὴ φόρμα τοῦ στίχου. Νά, μερικὰ ἀπ' αὐτὰ, σὲ πιστὴ μετάφραση :

«Ὁ νόμος μου εἶναι τὸ κρασί κ' ἡ εὐθυμία.— Θρησκεία μου ἡ ἀδιαφορία στὴν πίστη καὶ στὴν ἀμνηστία. — Ρώτησα τὴν ἑρωμένη μου ποῦ εἶναι ὁ κόσμος; «Τί προικὰ θέλεις»; — καὶ μοῦπε': «ἢ πρόσφαρη καρδιά σου εἶναι ἡ προικὰ μου»

«Τὸ ρόδο εἶπε : «Τίποτα δὲν εἶναι πιὸ ἁμωρο ἀπὸ τὸ πρόσωπό μου. — Γιατί νὰ θέλει ὁ μυρσιφὸς νὰ μὲ βασανίζει;» Καὶ τὰχδόνι ἀπάντησε : — «Ποιὸς δὲ γέλασε μιὰ μέρα καὶ δὲν ἔλλαψ' ἕνα χρόνο;»

«Ἄ, κι ἂς μοροῦσα ἦσυχά νὰ ζήσω ! — Ἄ, κι ἂς εἶχε τέλος αὐτὴ ἡ δημοσιά ! — Ἄ, κι ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά τῆς γῆς ἔπειτ' ἀπὸ χίλια χρόνια — ἂς εἶτανε δυνατὸ νὰ ξαναζήσω σὰν τὴ χλόη !»

— Σ' ἕνα ρομάντζο τῆς «ἢ Martjie Conin » ἡ κ. Μπέκερ μᾶς δίνει μιὰ σημαντικὴ μελέτη πάνω στὴν ἄγνωστὴ μας ὀλλανδικὴ ζωὴ, καὶ προπάντων πάνω στὴν μπουρζουαζία τῆς, τοῦ κέντρου αὐτοῦ τῆς κοινωνικῆς τῆς ζωῆς. Μὲ τὴ τρυφερὴ προσοχὴ καὶ μὲ τὴ χάρη ἐκθέτει ἡ κ. Μπέκερ τὸ ἐπεισόδιο, πάνω σὸ ὁποῖο σηριζέται γιὰ νὰ μᾶς ξεσκεπάσει τὴς ἀρετὲς μὰ καὶ τὴς κακιὲς τῶν πατριωτῶν τῆς ! Στὴν ἀρχὴ δηγιέται τὴν καθημερινὴ ζωὴ τῆς οἰκογένειας τῆς ἡρωίδας, καὶ μᾶς κάνει νὰ ζοῦμε μαζί τῆς θελατικὲς στιγμὲς. Ἐπειτα μᾶς φέρνει σὲ μιὰ ἀπὸ τὴς πιὸ ἀγαπημένες διασκεδάσεις τῆς κόρης, σὸ πατινάρισμα, ποῦ ἕνα μικρὸ σκουνοτόφλισμα γίνεται ἀφορμὴ νὰ γνωριστεῖ μ' ἕνα νέο μεγάλῃς οἰκογένειας, τὸν Guus van Aeeteren. Τὸν συναντᾶ ὄστερ, ἀπὸ λίγες μέρες σὸ δρόμο, τὸν

ἀναγνωρίζει καὶ μιλοῦνε. Ἡ Martje ξαίρει πὼς αὐτὸ δὲν εἶναι καλὸ, μὰ καὶ πάλι ρωτᾷ τὸν ἑαυτὸ τῆς : «Μὰ καὶ σὲ τί εἶναι κακό;» Προσπαθεῖ νὰ τὸν ἀποφύγει, μὰ ἡ χάρη καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ νέου τὴν τραβοῦν ἀδελὰ τῆς κι ὀλοένα. Ἐπειτα δὲν ἔχει καὶ καμιά ἐπίβλεψη ἀπὸ τὸ σπῆτι τῆς. Ὁ πατέρας τῆς πεθαμένος, κ' ἡ μητέρα, ἀλκοολικὴ, δὲν ἔχει καμιά ἐπιβολὴ πάνω στὰ παιδιὰ τῆς ποῦ μολαταῦτα τὴ οὐβουνται πολὺ. Ἡ Martje καὶ ὁ Guus συναντιοῦνται συχνά. Αὐτὴ, ἀγνότατη, αἰστανέται πλέρια ἐμπιστοσύνη σὸ νέο, καὶ κείνος πολεμᾷ μὲ τὸν ἑαυτὸ του νὰ σεβαστεῖ αὐτὴ τὴν ἀγνότητα, μὰ τὸ κακό, μ' ὄλες τὴς προσπάθειες του γίνεται, κ' ἔτσι ἡ Martje γίνεται ἡ μικρὴ του φίλη. Τότε ἀρχίζει γιὰ τὴν κόρη μιὰ ζωὴ εὐτυχισμένη, ποῦ τὴν ἀναγκάζει νὰ λείει ψέματα, ἀπειρα ψέματα, στὸς δικούς τῆς. Μὰ αὐτὴ ἡ εὐτυχία εἶναι πρόσκαιρη, γιὰτὶ ὁ φίλος τῆς πρόκειται νὰ παντρευτεῖ. Τότε ἔρχεται ἡ τρελὴ ἀπελπισία, οἱ πόνοι καὶ τὰ θάσανα τῆς μικρῆς, ποῦ μόλις ἡ οἰκογενειακὴ καὶ ἡρεμὴ ζωὴ τῶν δικῶν τῆς καταπραῦνει. Ἐνας νέος τότε τῆς σειράς τῆς, ποῦ κρυφὰ τὴ λάτρευε ἀπὸ πολλὸν καιρὸ, παρουσιάζεται κ' ἐπιμένει, μ' ὄλα τὰ αἰτία ποῦ μπορούσαν νὰ τὸν ἀπομακρύνουν, νὰ τὴν παντρευτεῖ. Ἡ κόρη γράφει σὸ φίλο τῆς ἕνα χαριτωμένο γράμμα γεμάτο ἀφέλεια κι ἀγνότη, καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ θυμηθεῖ τὴν ἀγάπη τους καὶ νὰν τὴ σώσει. Μὰ ἐκεῖνος ἀδιαφορεῖ, κι ἀπὸ τὸ φόβο τοῦ σκοπῆλου, ἀφίνει νὰ γίνει αὐτὸς ὁ γάμος. Τὸ ρομάντζο ἐξασκολουθεῖ ἀκόμα λίγο, δείχνοντας τὴ νέα ζωὴ τῆς κόρης, καὶ τελειώνει μὲ τὸ θάνατο τῆς μητέρας, μὲ τέτιες εἰκόνες καὶ τόσο ζωηρὲς καὶ φυσικὲς περιγραφές, ποῦ σπάνια συναντᾶ κανεὶς ἑνωμένα σὲ ὄλα τὰ μεγάλα ἔργα. Κι ὄλες αὐτὲς οἱ ἀρετὲς, μὲ μιὰ γλώσσα ἀπλὴ καὶ λεπτὴ, κάνουν τὸ ἔργο αὐτὸ τῆς κ. Μπέκερ ἕνα ἀπὸ τὰ ἁμωρότερα ποῦ ἔχει νὰ ἐπιδείξει ἡ σημερινὴ ὀλλανδικὴ φιλολογογία.

— Πολλοὶ περιμέναν τὴν ἐκδοσὴ τοῦ νέου ἔργου τοῦ Ρομὰν Ρολλάν ὁ «Κλεραμπύλ», πιστεύοντας πὼς μέσα σ' αὐτὸ βρίσκεται ἡ αὐτοβιογραφία τοῦ συγγραφέα ἢ ἡ γενικὴ του ἐξομολόγησις. Δὲν πιστεύω ὄμως νὰ εὐχαριστήθηκαν, γιὰτὶ κι αὐτὸ τὸ βιβλίο εἶναι ὄπως καὶ τᾶλλα του ἕνα ρομάντζο ποῦ ὁ πόλεμος καὶ οἱ ἀνθρωπιστικὲς ἀρχές του δίνουν τὴν ὑπόθεσι. Βέβαια, μέσα σ' αὐτὸ βρίσκονται χυμένες ὄλες οἱ ἰδέες τοῦ συγγραφέα, μὰ ὄλες αὐτὲς εἶναι δοσμένες σ' ἕνα ἀνθρωπο ποῦ κουνιέται καὶ ζεῖ καὶ ποῦ δὲν τοῦ εἶναι καὶ τόσο εὐκολο, ἂν ὄχι ἀδύνατο, νὰν τὴς ἐφαρμόσει. Ὁ ἀνθρωπος αὐτός, ποιητῆς, ἰδεαλιστῆς καὶ ἀνθρωπιστῆς, στέλνει τὸ γιὸ του σὸν πόλεμο καὶ πηγαίνει κι αὐτός, μ' ὄλα του τὰ χρόνια, νὰ ὑπηρετήσῃε δοθητικὸς. Μιὰ σφαῖρα σκοτῶνει τότε τὸ γιὸ του, κι αὐτός, ἀνοίγοντας γιὰ πρώτη φορὰ τὰ μάτια στὴν ἀλήθεια, ἀπὸ τὴν ἀπάτη ποῦ εἶτανε βυθισμένος, ἐπαναστατεῖ. Γυρίζοντας σὸ Παρίσι, γυρίζει στὸς δρόμους καὶ μιλεῖ κατὰ τοῦ πολέμου καὶ κατὰ τῆς ἰδέας τῆς Πατριδας, σταματώντας τοὺς ἀνθρώπους, καὶ δείχνοντας γι' αὐτοὺς λύπη καὶ ὀλγο βαθύ. Τὸν προγκάρουν, κι αὐτὸς ἐνώνετα μὲ τοὺς δαυδοὺς του, καὶ σὲ μιὰ συμπλοκὴ σκοτῶνετα ἀπὸ ἕνα φανατικὸ πατριώτη, ποῦ νομίζει πὼς ἔτσι ξεδικνετα τὸ θάνατο

τοῦ παιδιοῦ του ἀπὸ τοὺς ἐχτροὺς. Χωρὶς ἄλλο, ὁ ἥρωας αὐτὸς δὲν μπορεῖ νὰ λογαριασθεῖ γιὰ πνεῦμα ἀψηλὸ. Μὰ ποίος δὲν αἰσθάνεται συμπάθεια γι' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο; ποῦ φιλοξίνεται ἀπὸ τέτοιο πάθος καὶ τέτοια ἀγάπη γιὰ τὴν ἀλήθεια; Τὸ ρομάντζο αὐτὸ τοῦ Ρολλὰν εἶναι μονομιθὸν στὸ εἶδος του.

GRAZIELLA

ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ

Στὴν περασμένη συγκέντρωση ἔγινε ἡ διάλεξι τοῦ κ. Β. Βλαβιανοῦ, γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Φοιτητικῆς Συντροφίᾳς καὶ ἀκολούθησε συζήτηση γιὰ τὶς μελλοντικὰς τῆς ἐνέργειαις. Ἀπὸ τὰ πλεῖστα σπουδαῖα ποὺ ἀποφασίστηκαν εἶναι 1) Νὰ διαμνηστευθῆ ἡ Συντροφία γιὰ τὴν ἀπόφασι τῆς Ἐπιτροπῆς «πρὸς καθορισμὸν τῆς γλώσσης κλπ.», καὶ 2) Νὰ γίνῃ ἐκκλιση στουὺς ἐκδότες καὶ συγγραφεῖς γιὰ νὰ βοηθήσουν τὴ Βιβλιοθήκη τῆς Φ. Σ., στέλλοντας τὰ βιβλία τους.

Τὴν Τρίτη (26 τοῦ Γεννάριου), στὴ Λέσχη τῆς Συντροφίᾳς (Κοραῖ 10 — Πανεπιστημίου) ἦρα 6 καὶ 1) 2 ὁ κ. Τέλλος Ἄγρας, ἀπὸ τὰ μέλη, θὰ ξανακάνει τὴν περσινὴ του διάλεξι γιὰ τὸ Ζὰν Μορεάς, ἀναλύοντας περισσότερο ὁρισμένα σημεῖα τοῦ ἔργου του.

Ἡ Λέσχη εἶναι ἀνοικτὴ στὸν καθένα ποὺ θὰ θελε νὰ παρακολουθήσῃ τὴ διάλεξι.

ΕΚΚΛΗΣΗ

ΤΗΣ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ

Πρὸς τοὺς Λογίους, Ἐκδότες, Περιδικὰ, Ἐφημερίδας κλπ.

Ἡ Φ. Σ., ἀρχίζοντας τὸ σχηματισμὸ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς, θερμοπαρκαλεῖ ὑλοῦς, ποὺ θέλουνε νὰ ὑποστηρίξουνε τὸ ἔργο τῆς, νὰ τῆς στέλνουν (Σύστασις: ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ 9. — ΑΘΗΝΑ) ἀντίτυπα ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις τους.

Θὰ εἶταν περιττὸ νὰ τονιστεῖ πόσο μεγάλη ἐκδούλεψι θὰ προσφέρετε, πόσο θὰ βοηθήσετε στὸ δύσκολο ἔργο τῆς τῆ Φ. Σ. μετὰ τὴν εὐγενικιά σας αὐτὴ συμπραξι.

Ἡ Ἐπιτροπὴ

ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ

Στὴ στήλη αὐτὴ παρακαλοῦμε ὑλοῦς τοὺς ἀναγνώστες μας νὰ μᾶς βοηθήσουν.

Ἡ ἐκ τῶν μεταλλείων ἡμῶς ἀπόδρασις μου οὐσα ἀδύνατος, ΥΠΕΣΤΗΝ τὴν πενταετη καταδίκην καὶ κατόπιν ἐξωρίσθην εἰς Μπαρκοσίν, ἀπ' ἧπου ἐσκέφθην ν' ἀποδράσω διὰ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ἐπαναστατικῆς προπαγάνδας μου,

(Ἐφ. «Ἀθηναϊκὴ» 16 Ἰουλ. σελ. 3 στήλ. 2)

Ἐὰν δὲ πιστεύσωμεν τοὺς ἀγνοοῦντες, τὰ ἀγὰ θὰ ὑποτιμηθῶν ἀκόμη καὶ θὰ φθάσουν σχεδὸν ΠΡΟΠΟΛΕΜΙΩΝ ΤΙΜΩΝ.

(Ἐφ. «Πατρις» 16. 1921 σελ. 3, στήλ. 2)

... κατεσχέθησαν... μία σιγαροθήκη ἐπάργυρος, ΕΠΕΡΑΝ ΣΙΓΑΡΟΘΗΚΗΝ ΑΡΓΥΡΑΝ ΠΕΠΟΙΚΛΑΜΕΝΗΝ....

(Ἐφ. «Καθημερινὴ» 14-1-20 σελ. 4 κολόνα 1)

Ἐπὶ δὲ τοῦ Καμπύλη Δημ. συλληφθέντος κατεσχέθη ἐν ὄρολογιον ἐπίχρυσον, καὶ ΟΣΤΙΣ ΕΧΡΗΣΙΜΕΥΣΕΝ ὡς μεσίτης μεταξὺ τῶν διαρρηκτῶν καὶ τῶν πληρωσάντων 4 χιλ. δραχμῶν στρατιώτου Τσιριγώτου καὶ ναύτου Δανδόλου.

(Ἐφ. «Καθημερινὴ» 14-1-20 σελ. 4 κολόνα 1)

Τὸ Μέγα Κράστημα — Πλαίσια - Εἰκόνες

Ὁ δὲ ὁ Προαστείου

Ἀναλαμβάνει τὴν μεγέθυνσιν ὁποῖα εἰς δῆποτε παλαιὰς φωτογραφίας εἰς φυσικὸν σχῆμα, ἢ τοῖς ἀπὸ 40X50 ἕως 100X180 τιμαὶ ἀπὸ 5 Δραχμῶν ὡς τὸ εἶγμα σπεύσατε εἰς τὴν ΠΡΟΤΟΦΑΝΗ ΕΣΣΧΡΟΚΕΡΑΦΕΙΑ ΠΑΗΜΗΡΑ δειμᾶτα πλατισίων-εἰκόνων.

(Κατάστημα Ἀδελφῶν Θεομίδη, γωνία Αἰόλου - Σταδίου)

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος «Μουσικὴ» τοῦ κ. Ζαχαρία Μακρῆ, Στὰ Ἀρσακείου 13 — 15, συνεχίζοντας ἄς ὁμορφες ἐκδόσεις του, ἐξέδωκε τελευταίως καὶ ἕνα νέο τραγοῦδι τοῦ κ. Θ. Σκελλαρίδη, σὲ στίχους τοῦ κ. Ι. Πολέμη, τὸ «Ἀνάθεμα». — Τὸ «Ἀνάθεμα» διακρίνεται γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ γραμμὴ τῆς μουσικῆς του καὶ τὴ γλυκεῖα του μελωδία.

ΞΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Mercure de France (15 δεκεμβριου 1920) Ἄντρο Φωνόν: ὁ Φον Κλουκ καὶ ὁ Γκαλιεν. Ἐδμόνδου Μπαρτελεμύ: ὁ Ζυβενάλ καὶ οἱ γυναῖκες. Πιερ Κυλλάρ: στίχοι. Ζὰν Πιλίσκου: τὸ κοιμισμένο νερὸ, νομβέλλα κλπ.

La revue Critique (10 δεκεμβριου 1920) Οἱ ἑλληνικὲς ἐκλογὲς καὶ ὁ κ. Βενιζέλος τοῦ Ζὰν Λονιόν. Ἀνρὺ Μπιντού: ἔχουμε θέατρο ἑθνικὸ; Ἄντρο Μπεσεράς: Βυζάντιο. Μορίς ντε Νουαζέ: ἡ ὁμορφιά τῶν ἱπποδρομιῶν κλπ.

Mercure de France (1 του γενναριου 1921) Κάν: Πώλ. Βερλαίν. Ὄμπι: ἡ κυβερνήσις τῆς Χάρης. Ναούμ: ἡ πριγκίπισσα τοῦ Τοριξ. Ζὰν Περιέ: τὸ γέλιο τοῦ Περσεία, ποίημα κλπ.

«Der Neue Merkur». Theresienstrasse 12, Μόναχο. Περιεχόμενα στὸ φύλλο τοῦ Γεννάριου 1921. Φερδ. Λιόν: Ἡ βία τῆς γαλλικῆς πολιτικῆς 1870—1914. Ἀρμίν Βέγγερ: Ὁ μικρὸς Χουσεῖν (διήγημα). Γουλ. Μάγερ Γκραίφ: Ὁ κόκκινος τρελλός. Γιόχαν Μπέχερ: Νέα ποιήματα. Ρόμπερτ Βάλλσερ: Ἄνδ μελέτες κλπ. κλπ.

Revue Critique (10 του Γενναριου 1921). Ρενέ Μουαλέσφ: καθημερινὰ σκόλια. Ἄνρὺ Μονφρ: παρατήρησις γιὰ τὸ Σιλεξιανὸ ζήτημα. Ρενέ Πλανχὸλ: ἡ νέα διαμάχη τοῦ ρομαντισμοῦ. Ἄνρὺ Μπιντού: οἱ αἰώνιοι μῦθοι. Ἄνρὺ Μαρτινὸ: κάποιες ἀναλαμπὲς κλπ.

La Vie Nouvelle (No 1 Δεκεμβριου 1920) Χὰν Φόνεο: τομῶ μὴ συμβουλή. Ἄντρο Σπίρ: Σαμαέλ. Ρενέ—Μαρή Ἐρμάν: μπαλάντα τούτου τοῦ καλοκαιριοῦ. Φερνάν Δακρέ: ἄνθρωποι, Μαρσέλ Λουμέ: ὁ γυρισμός κλπ.

La place de Grève (Γενναριου 1921).

✠ ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ ✠

κ. **Ι. Μ.** Δέν μπορέσαμε νά καταλάβουμε γράφε καθαρότερα.—κ. **Μ. Αρ.** Τό σονέτο θέλει πολύ κλονικό μέτρο. Τό δικό σου έχει στίχους τῶν 13, τῶν 11 καί τῶν 9 συλλαβῶν, καί ὁ ἔβδομος στίχος χάνει τήν τομή στήν ἔχτη μέ προπαροξύτονη λέξη, πού καθὼς εἶπαμε κι' ἄλλοτε ἀποτελεῖ εἶδος στίχου ἀπό δύο ἑξασύλλαβους. Ἀκόμα θά σου συστήσουμε νά βάλεις καί μιὰ ψύχα στίξη γιά νά εὐκολώγῃς τό διάβασμα καί τήν κατανόηση. Αὐτά τὰ ἑξωτερικά μὴ καί στήν οὐσία τό σονέτο σου δέ μᾶς πολυερέσει:

'Ολόγιομο γιορτάζει τό φεγγάρι,
Λές κι' εἶν' σεμνή χωριατοπούλα,
Ντυμένη μέ τὰ σύγνεφα παιδοῦλα,
Τὰ γυφασμένα ἀπό μετάξινο χορτάρι.

Πῶς ἡ ἰδέα πῶς γιορτάζει τό φεγγάρι σοῦ φέρνει στή φαντασία τήν εἰκόνα μιᾶς σεμνῆς χωριατοπούλας ντυμένης μέ τὰ σύγνεφα; Καί τί εἶδος σύγνεφα εἶναι αὐτά, πούναυ ἔφασμένα ἀπό μετάξινο χορτάρι! κ.τ.λ., κ.τ.λ.—κ. **ΔΙ. Χρ.** Τίποτα δέ θεωροῦμε ἀνάξιο γιά νά τοῦ ἀπαντήσουμε. Ὅταν δέν ἀπαντοῦμε, σημαίνει πῶς ἡ δέ λαβαίνουμε, ἡ πῶς μᾶς παράπεσε στά χαρτιά μας. Αὐτό τό αἶσθημα πού ἔχεις, εἶναι φυσικό γιά ἕναν εὐγενικό νέο. Πρέπει ὅμως νά τό καταπολεμήσεις καί νά μὴ μένεις κλεισμένος στόν ἑαυτό σου, παρὰ νά συναναστρέφῃσαι μέ τόν κόσμο. Ναι, εἶναι πολλές οἱ ἀσκήμιες καί πολλά ὄνειρα εἶναι τρέλες κι' ἐλίπδες σέ μακρυνούς παραδείσους πού κι' ἂν μιὰ μέρα θῆ τούς δεῖ ἡ ἀνθρωπότητα, ἐμεῖς δέ θά τούς δοῦμε. Ὅμως στό τέλος ὁ ἄνθρωπος, μέ τό πέρασμα τοῦ καιροῦ, ἀναγκάζεται νά συμβιβαστεῖ μ' ἕνα 30 ἢ 10 τὰ ἑκατό. Κι' ὅσο γρηγορότερο, τόσο τό καλύτερο! Τὰ γητέματα δεξιά.—κ. **Μ. Γ. Αθ.** Ὅχι καί τόσο καλό.—κ. **Β. Αλκ.** Χασμωδίες, στίχοι λαθεμένοι, νοήματα δίχως πολύ νόημα.—κ. **Γ. Ελ.** Εὐχαριστοῦμε. Τό «Σκέξ» μᾶς θυμίζει ἀρεκατά τήν «ὁδὸν Εὐσταθίου Ζάκα» τό βράδι μέ βροχή, μὰ κεῖνο τό «Πῶς σά νά φέρνουν φαίνονται κτλ. . . σά δείχνουν» ὄχι πολύ ὁμοιορρο. Τό ἄλλο κἄτι μποροῦσε νά εἰπεῖ: μιὰ ἔχει μιάν ἀντίφαση: ἐνῶ, δηλαδή, λές νά σβύσουν τὰ φῶτα, προχωρώντας λές πῶς θές νά βλέπῃς τήν ἀλήθεια: πῶς; σὺ σκοτεινά;—κ. **Αἰμ. Γ. Αντρ.** Εὐχαριστοῦμε γιά τές εὐχές σου, καί σὺ εὐχόμαστε ἐπίσης εὐτυχία.—κ. **Ε. Ἀλγ.** Τό «δεχτό» πάει νά πει πῶς; μπορεῖ (δυνητικά καί ὑποθετικά) νά δημοσιευτεῖ. Ἐμεῖς πάλι ἀπό τὰ δεξιά παίρνουμε κάθε φορὰ ὅσα κι' ὅποια χρειάζονται γιά τό φύλλο. Αὐτό πού μᾶς στέλνεις εἶναι λεῖψο στά μέτρα, φτωγὸ σέ νόημα, κι' ὄχι πολύ φίνο σὺν αἶσθημα. Ἄφοῦ ὁ λόγος εἶναι μάλιστα μέ μιάν ἀόμοιατη παιδοῦλα. Οἱ σαρκικές ἀγάπες πολὺ δύσκολες: γιατί πέφτουν εὐκολα στόν κινισμό.—κ. **Σμολ.** Πολὺ καλό!—κ. **Π. Σκ.** Δέν τό καταλαβαίνουμε.—κ. **Χ. Παπ.** Εὐχαριστοῦμε πολὺ γιά τό γράμμα σου: βέβαια πολὺ χαίρομαστε πού βλέπουμε νά ξυπνάει τό ἐνδιαφέρον γιά τὰ γράμματα καί στόν τόπο μας: γιατί αὐτό εἶναι σημάδι πολιτισμοῦ. Ἡ πρόξα σου εἶναι μιὰ περιγραφή πού θά μποροῦσε νά ἔχει τὴ θέση της μέσα σέ ἕνα διήγημα. Ὅμως εἶται μονάχη δέ στέκεται. Πεζὸ τραγουδι βέβαια δέν εἶναι. Καί μιὰ λεπτομέρεια: τὰ πλατάνια τό χειμῶνα δέν ἔχουν φύλλα, καί δέ στεγάζουν ἀπὸ τὴ βροχή. Προσπάθησε ἀκόμα νά γράφεις πρὸ δημοτικά: λ. χ. τὸ καθαρηνουσανικό «ἄξιον δημοσιεύσεως» Δέ θά τό πῶμε «ἄξιο δημοσίευσης», ὅπως τό γράφεις, παρὰ «ἄξιο γιά νά δημοσιευτεῖ» ἢ καί «καλὸ γιά δημοσίεμα».—κ. **Γ. Μ. Δά-**

γαμε τὰ «Ἄν ἀκρεόντεια».—κ. **Κ. Μαρ.** Εὐχαριστοῦμε, ἐπίσης τὰ «τρισεύλογα» ἔχοντε πάρα πολὺ σκοτεινὰ νοήματα.—κ. **Κω.** Δέ μᾶς πολυερέσει.—**Α. Περμ.** Κοίταξε νά λές πρὸ ἀπλὰ λόγια γιά τὰπλά πράματα.—κ. **Ο. Στ.** Δέν τό καταλαβαίνουμε.—κ. **Δ. Ἰωαν.** Λάθια δέν ἔχει: μὰ τοῦ λείπει ἡ καλλιτεχνική συγκίνηση. Τό αἶσθημα καί τό νόημα πολὺ κοινά: Θέλει γυναῖκα!—κ. **Στ. Ι.** Ἄμ. Κακὴ στιχογραφία.—κ. **Ν. Μιχ.** Τό διήγημά σου εἶναι μᾶλλον ἡ ἰπόθεση ἀπὸ ἕνα διήγημα: δέ μῖς ἀφίνεις νά δοῦμε τίποτα πού νά γίνεταῖ μπροστά μας, καί γι' αὐτό δέ μᾶς συγκινεῖ, οὔτε μᾶς τραβᾷει τό ἐνδιαφέρον.—κ. **Κ. Δαγ.** Δυστυχῶς δέν ἔχομε καί τόσο γερὰ μάτια, ὥστε νά τὰ βιασάνεζομε μέ χειρογράφα γραμμένα μέ τόσο σκληρὸ μολύβι. Στείλε το γραμμένο μέ μελάνι.—**Μ. Καστρ.** Ὁ κ. Ταγκ. σ' εὐχαριστεῖ.—κ. **Στ. Δερ.** Ὁ κ. Ἠλίας Π. Βουτιερίδης γράφει δράματα μέ «συνταγές» καί γιά τοῦτο πιτυχαίνει. Μὲ συνταγές γράφει καί τὰ ποιήματά του καί βραβεύεται στοὺς διαγωνισμοὺς. Πῶς ἔχεις τὴν ἀπαίτηση νά ἔξῃσαι τίς «συνταγές» του (Μπαρμπά, Πρόοδος τῶν ἐπιστημῶν κτλ. κτλ.) καί στις κριτικὲς του;

"Ολοι οἱ Ἐπιθεωρητές, ὅλοι οἱ Καθηγητές, ὅλοι οἱ Λαζαρίοι καί ὅλοι οἱ Δημοτικιστὲς πρέπει νά συστήσουν στοὺς μαθητὲς καί στις φιλικὲς τοὺς οικογένειες τὸ βιβλίον τοῦ Δὸν Κιχότι. Ἐκτός ἀπὸ τὴ φιλολογικὴ του ἀξία, ἐκτός ἀπὸ τὴν εὐχαρίστηση πού σκορπᾷ τὸ διάβασμά του κι' ἀπ' τὴν ἀνυπολόγιστη ἀφέλεια πού ἔχει γιά τὸ Δημοτικιστικὸ ἀγῶνα, θά πάψουν πιά τὰ Ἑλληνόπουλα νά διαβάζουν τὸν «Πειρασμό», τὸ «Νὰτ Πίγκερτον» καί τὰ παρόμοια.

Ἐνας Ἐπιθεωρητὴς Δημ. Ἐκπαιδευσεως

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ

τοὺς συντρομητὲς τῶν ἐπισημῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ πού καθυστεροῦνε τὴ συντρομὴ τους, νά μᾶς τὴν ἐμβάσουν τὸ γρηγορότερο, γιά νά μὴ βρεθῶμε στὴ δυσάρεστη θέση νά πάψουμε νά τοὺς στέλνουμε τὸ φύλλο.

Χ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ & ΣΙΑ